

Grønn omsorg i Agder

Møter med ungdom som deltar i Inn på tunet

Vanja Knutsen Sollesnes

Veileder

Ragnfrid E. Kogstad

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2013
Fakultet for helse- og idrettsfag
Institutt for psykososial helse

[Skriv inn tekst]

FORORD

For at jeg skulle kunne gjennomføre denne masteroppgaven har jeg vært avhengig av mange mennesker.

Først vil jeg rette en stor takk til deltakerne i denne studien. Takk for at dere har vært imøtekommende og vist meg tillit med å dele historiene deres. Dette har bidratt til at jeg har fått verdifull informasjon og er med på å produsere viktig kunnskap om Grønn omsorg.

Takk til bonden og de ansatte som har tilrettelagt for at jeg fikk komme til gårdene og treffe informantene. Dere har også bidratt med nyttig informasjon.

Videre vil jeg gi en stor takk til min veileder, førsteamanuensis Ragnfrid Eline Kogstad som har kommet med konstruktive tilbakemeldinger og nyttige innspill som hele veien har brakt meg et skritt videre. Tusen takk for alle flotte samtaler og tilbakemeldinger som virkelig har beriket meg.

Familien min trenger en stor takk, min mann som har støttet og oppmuntret meg, og i perioder hatt det største ansvaret for våre tre barn som den største selvfølge.

Mamma som kommer og hjelper til i hektiske stunder, svigermor og svigerfar som åpner hjemmet for våre barn, tusen takk!

Jeg vil også takke venner og medstudenter som har oppmuntret og tilført kunnskap gjennom våre diskusjoner, og så Majbritt, min gode venninne, dette hadde vært vanskelig uten deg.

En stor takk til dere alle!

SAMMENDRAG

Bakgrunn: Denne studien er blitt til på bakgrunn av min interesse for Grønn omsorg, hvilket er en samlebetegnelse for virksomheter der dyr og natur anvendes bevisst i rehabiliteringen av mennesker med ulik problemstilling.

Hensikt og problemstilling: Hensikten med studien har vært å få frem hvilke erfaringer ungdommer som deltar i prosjekt Grønn omsorg har gjort. Dessuten ønsket jeg å utforske betydningen av dyr og natur. Dette ledet videre til følgende problemstilling: Hvilken betydning har deltakelsen i Inn på tunet for den enkeltes hverdag.

Metode: Metoden i dette forskningsprosjektet har vært kvalitative forskningsintervju med fem informanter. Som analysemetode er det brukt kvalitativ innholdsanalyse.

Resultater: Funn i denne studien viser at de virksomme faktorene er: gode voksenpersoner, opplevelsen av å være betydningsfull, trygghet i kontakt med dyr, tid til samtale, ro og avstand til tidligere opplevelser, innflytelse på egne arbeidsoppgaver, ikke kjenne press, å jage vekk negative tanker ved å bruke kroppen. Felleskap, støtte og oppmuntring.

Konklusjon: Ungdommen som deltar i Inn på tunet får opplevelse av mestring. Nærhet og samspill med dyr og natur utgjør en viktig bestanddel i Grønn omsorg. Tiltaket er verdifullt for unge som er marginalisert i forhold til skole og arbeidsliv.

Nøkkelord: Grønn omsorg, bedringsprosess, salutogenese, mestring, relasjoner, dyr og natur.

ABSTRACT

Background: This study has been conducted on the background of my interest in Green Care. A collective term for activities where animals and nature is used for the rehabilitation of humans with different problems.

Aim and research question: The aim of the study has been to see what experience the youths that attended project Green Care has gained. In addition I wanted to find out the importance of animals and nature. This lead to the following problem being addressed: What consequence has the participation in In the Courtyard had for the individual's everyday life?

Method: The method in this research project has been qualitative research interview with five informants. Qualitative content analysis is used as the method of analysis.

Result: Findings in this study indicate the important factors are: good grown up role models, the feeling of being influential, confidence in contact with animals, time to talk, quietness and distance from previous experience, influence on own work tasks, not feeling any pressure/stress, using the body to chase away negative thoughts, community, support and encouragement.

Conclusion: Youths that participate in In the Courtyard gain experience in management. Closeness and interaction with animals and nature make an important constituent in Green Care. The initiative is of immense value for youngsters who are marginalized in relation to school and working life.

Key words: Green Care, recovery process, salutogenese, relations, animals and nature.

Innhold

Forord

Sammendrag

Abstract

INTRODUKSJON	1
1.1 Bakgrunn.....	1
1.2 Hensikt.....	2
1.3 Problemstilling	2
2.0 TEORETISK RAMMEVERK	2
2.1 Salutogenetisk perspektiv	2
2.2 Recovery-perspektivet	4
2.3 Kort om forholdet mellom teoriperspektivene.....	5
3.0 TIDLIGERE FORSKNING	5
4.0 METODE	6
4.1 Metodevalg	6
4.2 Det kvalitative forskningsintervjuet	6
4.3 Utvalg	7
4.4 Datainnsamling	8
4.5 Analyse	9
4.5.1 Analyseprosessen.....	9
4.6 Gyldighet og pålitelighet.....	11
4.7 Ethiske refleksjoner.....	12
4.7.1 Min rolle som forsker	12
4.7.2 Ivaretagelse av hensyn til informantene	13
4.7.3 Nytte av prosjektet	14
5.0 Resultat	14
5.1 Bakgrunn: Psykisk helse/rus/skole	16
5.2 Hjelpetiltak og relasjoner	17
5.3 Bonden og de ansatte	20
5.4 Variasjon i arbeidsoppgaver/mestring/selvbestemmelse	22
5.5 Dyr/Natur	24
5.6 Oppsummering av resultatdel	26
6.0 DISKUSJON	28
6.1 Å bli sett	28
6.2 Vennskap og felleskap	29

6.3 Relasjoner preget av forståelse og respekt.....	31
6.4 Dyrenes betydning	33
6.5 Tid, ro og natur	33
6.6 Hvorfor virker det ikke for alle?	34
6.7 Egne refleksjoner	35
6.8 Metodekritikk	35
7.0 KONKLUSJON	36
7.1 Forslag til videre forskning	37
Litteraturliste.....	38

Vedlegg 1 Godkjenning fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

Vedlegg 2 Kopi av epost til kontaktperson ved gårdene

Vedlegg 3 Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg 4 Intervjuguide

INTRODUKSJON

1.1 Bakgrunn

Interessen min for Grønn omsorg ble først og fremst vekket gjennom min veileder for masteroppgaven, Ragnfrid Kogstad, som leder Høgskolen i Hedmarks forskningsprosjekt; Recovery-Oriented Green Care Services; ROGCS. I tillegg til dette har jeg også personlig stor glede av å omgås dyr. Derfor ønsket jeg å undersøke betydningen av dyrenes tilstedeværelse på en gård der de inngår i rehabilitering av ungdommer som av ulike årsaker er marginalisert i forhold til skole og arbeid.

Grønn omsorg er en samlebetegnelse på virksomheter der natur og dyr brukes aktivt og bevisst i forbindelse med omsorg, støtte, behandling og rehabilitering av mennesker med ulike typer lidelser og hindringer i sitt dagligliv (Kogstad et.al, 2012, s.3).

Inn på tunet ble innført som eget begrep og logo i 2001. Bakgrunnen var behovet for en felles betegnelse som dekker det mangfold av tilbud der en gård og dens omgivelser danner den fysiske rammen. I dag brukes begrepene Grønn omsorg og Inn på tunet om hverandre (Berget og Braastad, 2008).

Det finnes i Norge i dag rundt 500 tiltak på gårdsbruk som er godkjent som Inn på tunet virksomheter. Av disse er rundt 200 tiltak tilrettelagt for personer med psykiske lidelser (Aasen, 2012). Utviklingen på området skjer fort og mange gårder er nå i en godkjenningssprosess i forbindelse med Matmerks¹ nye sertifiseringskrav idet mange ønsker å sertifiseres som Inn på tunet-gård.

I Agder er det et bredt Inn på tunet-tilbud, det vil si tilbud til alle aldersgrupper og personer med ulike funksjonsnivå. Med dyr og dyrestell, skog og natur er målet mestring og en bedre hverdag for brukerne. Samvær med andre er viktig for trivsel og tilhørighet. Tilbudene er varierte og omfatter gårdsbarnehage, botilbud, dagtilbud til psykisk utviklingshemmede, dagtilbud tilknyttet rus/psykiatri, skoletilbud, arbeidstrening m.m. Aust-Agder har i dag ca. 12

---

¹ Matmerk er en uavhengig stiftelse som ble opprettet av Landbruks- og matdepartementet i 2007. Matmerk styres av representanter fra landbruket, matprodusenter, dagligvarekjeder og merkebrukere. Matmerk sitt formål er å styrke konkuransen til norsk matproduksjon via arbeid med kvalitetsstyring, kompetanse og synliggjøring av norsk opprinnelse. Landbruksnæringen har utviklet sitt eget kvalitetssystem i landbruket (KLS) og Matmerk er gitt ansvaret for godkjenning og oppfølging av Inn på tunet tilbud, der en egen KSL-standard er oppgitt med krav i forhold til offentlige lover og forskrifter, samt noen egendefinerte krav. Kilde: www.matmerk.no

godt etablerte Inn på tunet- tilbud i drift, og flere gårdbrukere som ønsker å starte opp med slike tilbud (Inn på tunet, helse og sosialsektor).

1.2 Hensikt

Hensikten med studien er å få kunnskap om hvilke erfaringer ungdommer tilegner seg gjennom deltagelse i Inn på tunet, det vil si gjennom gårdsarbeid og i samhandling med dyr og natur.

Ved Høgskolen i Hedmark pågår det et større forskningsprosjekt; Recovery Oriented Green Care Services. Det er et prosjekt som inneholder flere delprosjekter, blant annet en prosessstudie der en følger ungdom mellom 16 og 24 år, i Hedmark og Hordaland. Dette prosjektet blir en parallell til prosessstudien, ved at tilsvarende data samles inn i Agder. På den måten vil det i neste omgang være mulig og utforske om det er regionale forskjeller i tilbudet og hvilke konsekvenser forskjellene eventuelt kan ha for opplevelsen av tilbudet.

1.3 Problemstilling

Jeg har forsket på opplevelsen ungdommen har hatt ved å delta i Inn på tunet- virksomheter. Det har ført til følgende problemstilling: Hvilken betydning har deltagelsen i Inn på tunet for den enkeltes hverdag?

Dette ledet til følgende forskningsspørsmål: Hva er ungdommenes forventinger til tiltaket? Hvordan er den individuelle tilpasningen? Hvordan er forholdet til leder og andre deltakere ved tiltaket? Hvordan er tiltaket koordinert mot eventuelle andre tjenester? Hvilken betydning har kontakten med dyr og natur i seg selv? Hva er det som kan gi mestringsfølelse og håp for fremtiden? Hvordan kan man oppleve et liv i mestring?

2.0 TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapitlet presenteres de teoretiske perspektivene som jeg har valgt for å belyse og utdype studiens funn. Først presenterer jeg det salutogeniske perspektiv etter Aron Antonovskys modell, og deretter ser jeg på begrepet recovery, Til slutt gir jeg en kort oppsummering av forholdet mellom perspektivene. Teorien er valgt ut fordi den understøtter studiens funn, og gir grunnlag for diskusjon av forskningsspørsmål og problemstilling.

2.1 Salutogenetisk perspektiv

Innenfor Grønn omsorg er det mye fokus på brukernes ressurser, noe Antonovsky (2005) beskriver som et salutogenetisk perspektiv. Det står i motsetning til medisinenes tradisjonelle

tilnærming som har sitt fokus på det syke, patogenese. Ressursperspektivet er ofte knyttet til begrepet mestring som igjen handler om hvordan man klarer å møte utfordringer og påkjenninger.

Antonovsky peker med bakgrunn i sin forskning på at helse ikke er et spørsmål om hva vi utsettes for, men vår evne til å takle det som skjer i livet. Han ser helse i et kontinuum, der ytterpunktene er syk og frisk. Sentralt i hans arbeid står betydningen av å fokusere mer på hva som forårsaker helse enn hva som forårsaker sykdom. Antonovsky (2013) beskriver at salutogenese handler om å finne ut hvor på kontinuumet hver enkelt person til enhver tid befinner seg. I den salutogene modell er det en sammenheng mellom stressfaktorene som vi alle utsettes for i livet og de generelle motstandsressursene den enkelte har. Jo flere motstandsressurser en har tilgjengelig og klarer å ta i bruk, desto bedre vil man håndtere stressfaktorene, og dermed bevare helsen. Disse motstandsressursene kan være både indre og ytre faktorer som jeg-styrke, biologiske faktorer som arv, sosial støtte, materielle faktorer som penger, kulturell stabilitet, daglige aktiviteter og lignende (Antonovsky, 2013).

Evnen til å gjøre bruk av de generelle motstandsressursene og dermed bevare helsen, avhenger av den enkeltes «opplevelse av sammenheng» (OAS). For å kunne nå målet om sammenheng trekker Antonovsky frem at begrepet "opplevelse av sammenheng" må sees i forhold til følgende tre komponenter: begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet. Med begripelighet menes i hvilken grad man opplever at stimuli man utsettes for i det indre eller ytre miljø er forståelig og oppleves som ordnet, strukturert og tydelig. I motsetning til at man opplever stimuli som støy, kaotisk, uorganisert, tilfeldig, uventet eller uforståelig. Begripelighet er den veldefinerte kjernen i den opprinnelige definisjonen. Håndterbarhet vil si at man har en opplevelse av å ha tilstrekkelig ressurser for å kunne møte ulike situasjoner i livet. Meningsfullhet vil si i hvilken grad man føler at livet er forståelig følelsesmessig, og at man ser at noen av problemene og kravene man møter er verdt å bruke krefter på. At man er villig til å ta imot utfordringer og gjør sitt beste for å prøve å løse problemer på best mulig måte, og at man er bestemt på å finne en mening i situasjonen (Antonovsky, 2013).

Den opprinnelige definisjon fra 1979 har blitt omarbeidet, og OAS kan nå formelt (om)defineres slik:

Opplevelse av sammenheng er en global innstilling som uttrykker i hvilken grad man har en gjennomgående, varig, men også dynamisk følelse av tillit til at (1) stimuli som kommer fra ens indre og ytre miljø, er strukturerte, forutsigbare og forståelige, (2)

man har ressurser nok til rådighet til å kunne takle kravene som disse stimuliene stiller, og (3) disse kravene er verdt å engasjere seg i (Antonovsky, 2013, s.41).

2.2 Recovery-perspektivet

Recovery kan sees som en modell eller filosofi om det å hente seg inn igjen og være i bedring. Mennesket har alltid forsøkt å finne veier eller strategier som hjelper oss til å hente oss inn igjen og bli bedre etter sykdom eller krise, hvor hver enkelt har sin unike vei. Bedringsveien kan sees på som en personlig reise, men et godt reisefølge kan utgjøre en viktig forskjell (Hummelvoll, 2012). For at bedring skal finne sted er mange avhengige av gode forhold til andre mennesker, som inkluderer støtte, aksept, respekt, kjærlighet, tillit, samtaler, ærlighet, trygghet, gjensidighet og forståelse. Samtidig vektlegges betydningen av å få tilfredsstillende grunnleggende, materielle behov. I bedringsprosessen kan det oppleves nyttig å få hjelp til å leve med (lidelsen) problemene eller funksjonshindringen, å gjenoppdage seg selv, å komme gjennom krisen og oppleve en ny-orientering ved hjelp av en eller flere gode hjelpere. Det beskrives som viktig å få være involvert i meningsfulle aktiviteter, og å være en del av sosiale fellesskap. På den måten kan man ta tilbake makten over sitt eget liv, definere sin egen verden og få mulighet til å sette sine egne erfaringer i en kontekst (Kogstad et al., 2011).

Bedring fra psykisk lidelse innebærer mye mer enn recovery fra selve sykdommen, og en bedringsprosess er ofte komplisert og tidkrevende (Anthony, 1993). Brukerorganisasjonene ser ikke på reduksjon av symptomer eller graden av funksjonssvikt som avgjørende for bedring, heller ikke en tilbakevending til «normal» fungering. Bedring er en utviklingsprosess, og det man opplevde mens man var syk blir en del av personen. Erfaringer kan ikke viskes bort, men fører til at man er et annet menneske enn tidligere (Topor, 2006). Psykiske funksjonshindringer sees som bare én side ved personen. Diagnoser er mindre relevant i denne sammenhengen. Recovery handler om å ta tilbake en viss grad av livet, og positivt mestre livet slik det har blitt (Kogstad et al., 2012). I en bedringsprosess kan man også skille på hva brukeren gjør for seg selv og sin egen bedring, og hva andre kan bidra med. Ifølge Topor (2006) kan ikke andre mennesker utsette en for bedring, det er en jobb man må gjøre selv. Psykiske problemer fjerner ikke menneskets behov for sosiale relasjoner, og det å ha sosiale relasjoner kan føre til bedre livskvalitet. Det å bli satt pris på og akseptert av andre og seg selv, er en motivasjon til å fortsette å anstrenge seg for å oppnå bedring. Det er likevel vanskelig å si noe generelt om hva det er andre kan gjøre for å hjelpe en person på bedringens vei, fordi det som hjelper én person trenger ikke å være riktig for en annen, og det en person

kan gjøre for å hjelpe har nødvendigvis ikke samme effekt dersom en annen gjør det. Imidlertid er det aldri feil om personen føler seg sett, hørt og respektert (Topor, 2006).

2.3 Kort om forholdet mellom teoriperspektivene

Begge disse teoriperspektivene har fokus på bedringsprosesser og til dels har de et overlappende innhold. Men en kan si at det salutogentiske perspektivet gir en forståelse og forklaring i forhold til hva som bidrar til helse, med utgangspunkt i indre, mentale prosesser og behov, mens recovery perspektivet peker på konkrete faktorer, slik som tilfredstilelsen av universelle menneskelige behov – psykososiale så vel som materielle – som kan bidra til helse. På den måten kan en si at disse teoriene kan komplementere hverandre.

3.0 TIDLIGERE FORSKNING

Det finnes en hel del forskning om grønn omsorg og de forskjellige retningene grønn omsorg innbefatter. Hovedfokuset på forskningen som er gjort har vært på den terapeutiske betydningen, og på deltakernes erfaringer. For å finne frem til tidligere forskning har jeg brukt databasene Pub med, Swe Med+, Idunn.no, Bibsys.no og Google scholar om søkemotorer. Søkeordene var en kombinasjon av «grønn omsorg», «Inn på tunet», «psykisk helse», «psykisk helsearbeid», «arbeidstrening» og «dyreassistert terapi». Jeg har også lest referanselister i andre oppgaver og hentet inspirasjon til litteratur der.

Datainnsamlingen jeg har utført viser at det er gjort få kvantitative studier innen grønn omsorg, men en randomisert, kontrollert doktorgradsstudie i Norge så på effekten dyreassistert terapi har på mennesker med psykiske lidelser (Berget, 2006). Mens effekten av å ha kjæledyr som hund og katt er godt dokumentert (Berget, 2006; Berget og Braastad, 2008) tar denne studien for seg husdyr som ku og sau i terapeutisk øyemed, noe som det har vært forsket lite på tidligere. Berget (2006) konkluderer i denne studien med at det kan være vanskelig å måle effekten av Grønn omsorg, men at pasientene først merket endringene etter en stund. Noe av forklaringen på dette kan være at brukerne har vært psykisk syke lenge, og at det tar lang tid å komme seg (Lund, 2012).

For å styrke kunnskapsgrunnlaget ytterligere er en større studie i gang som omhandler grønne tiltak for mennesker som er ute av arbeidslivet. Studien er et samarbeid mellom UMB, Universitet i Oslo, Universitetet i Wageningen (Nederland), Arbeids- og velferdsetaten og representanter fra landbruket (LMD og KRD, 2012).

Forskning har vist at mennesker med psykiske lidelser ofte har lav deltakelse i yrkeslivet, men at mange av dem oppgir at det å komme ut i arbeidslivet kan være med på å gjøre dem friskere (Schafft, 2008). Siden 2004 har NAV hatt en storsatsing innen arbeid og psykisk helse, der arbeidet blant annet har vært forankret i Opptappingsplanen for psykisk helse (1999-2008) og Nasjonal strategiplan for arbeid og psykisk helse. Mange tiltak er igangsatt for å hjelpe mennesker med psykiske lidelser til å komme i arbeid, og deltakelse i grønn omsorg er ett av tiltakene. Det er først de siste årene det er blitt forsket særlig med fokus på effekten av de forskjellige tiltakene innen arbeidsrettet integrering i Skandinavia (Schafft, 2008).

Det nevnte forskningsprosjektet ved Høgskolen i Hedmark, Recovery-Oriented Green Care Service (ROGCS) er et flerårig prosjekt som skal øke den vitenskapelige kunnskapen og dokumentasjon av grønn omsorgs effekter på blant annet deltakernes psykiske helse (Lund, 2012). Som nevnt tidligere vil min studie være en parallell til en del av ROGCS-prosjektet.

Det er skrevet flere masteroppgaver om Grønn omsorg og Inn på tunet. Blant annet to oppgaver som ble ferdig i løpet av 2012, Grønn omsorg som psykisk helsearbeid – Et tilbyderperspektiv (Lund, 2012) og Opplevelser av Grønn omsorg – Brukernes perspektiv (Aasen, 2012). Begge disse studiene har vært delprosjekter i det større ROGCS-prosjektet.

4.0 METODE

4.1 Metodevalg

Valg av metode er avhengig av problemstilling og hvilke forskningsspørsmål som stilles i studien. Kvalitative og kvantitative metoder kan begge belyse ulik kunnskap om samme fenomen (Aase og Fossaskåret, 2007). Jeg ønsker å presentere informantenes unike historier og følger derfor fenomenologiske retningslinjer, altså fokus på menneskets unike livsopplevelse. Dette gjøres ved å velge en kvalitativ studie der jeg bruker semistrukturerte intervju. Intervjuet har en viss struktur og hensikt; forskeren skal få frem betydningen av informantenes erfaringer og vise deres opplevelse av verden gjennom å tolke betydningen av det de forteller (Kvale og Brinkmann, 2009).

4.2 Det kvalitative forskningsintervjuet

Innenfor kvalitativ intervjuforskning legges det stor vekt på intervjuet som metode. Ifølge Kvale & Brinkmann (2009) produseres kunnskap sosialt ved kvalitative forskningsintervju, det vil si gjennom en interaksjon som oppstår mellom intervjuer og informant. Kvaliteten på

de produserte data i et kvalitativt intervju er avhengig av intervjuerens kunnskap om intervjutemaet for å kunne stille gode oppfølgingsspørsmål, og intervjuerens personlige ferdigheter. Intervjuets medium er språket, og selv om viktige intervjuaspekter kan verbaliseres, som formulering av spørsmål, er det vanskelig å beskrive de non-verbale aspekter av intervjuferdigheter, blant annet kunsten å lytte tålmodig (Kvale & Brinkmann, 2009). Det kvalitative forskningsintervjuet kan sees på som et håndverk hvor intervjuers evner, følsomhet og kunnskap blir avgjørende for kvaliteten på den kunnskap som produseres. Håndverksmessig dyktighet kan forstås som mestring av en produksjonsform som krever praktiske ferdigheter, og personlig innsikt ervervet gjennom utdanning og omfattende praksis (Kvale & Brinkmann, 2009). Dette beskrives også av Polit & Beck (2008). Forskeren er selve instrumentet og for å få informasjon er en avhengig av forskeren sin kompetanse, det vil si erfaring og refleksivitet. Forholdet mellom forsker og deltakere kan videre ha betydning for resultatet, klarer forskeren å ta imot og videreformidle det som blir fortalt?

Ved å bruke kvalitativ metode, kan vi få vite mer om menneskelige egenskaper som erfaringer, opplevelser, tanker, motiver og holdninger, og vi kan få styrket vår forståelse av hvorfor mennesker gjør som de. Et kjennetegn ved kvalitativ forskning er at man er ute etter «myke data», det vil si ikke-målbare enheter (Kvale og Brinkmann, 2009).

4.3 Utvalg

Til kvalitative forskningsintervjuer velges det ut hvem som skal intervjues. Ifølge Kvale & Brinkmann (2009) kan antall intervjupersoner ha en tendens til å være for lite eller for stort. Et lite utvalg kan gjøre det vanskeligere å sikre troverdighet og overførbarhet, mens et stort utvalg kan gjøre det vanskeligere å foreta en dyptgående analyse av intervjuene. Og et generelt inntrykk fra nyere forskningsintervju viser at det er bedre med få intervjupersoner, og heller bruke mer tid på å forberede og analysere intervjuene.

I denne studien ønsket jeg i utgangspunktet å intervju 3-6 ungdommer som var brukere av Inn på tunet i Agder. Målgruppen var ungdom mellom 16-24 år som var marginalisert i forhold til skole og arbeidsliv. På bakgrunn av dette skulle de ha en arbeidspraksisplass i skjermet virksomhet (APS tiltak). Med denne målgruppen ville en ha mulighet til å sammenligne funn med andre utførte/pågående prosjekter. Meningen var å rekruttere informantene via Nav, eller via kontakt med fylkesmannen og /eller kommunen dersom det viste seg å være vanskelig.

Det viste seg å være vanskelig å få kontakt med informantene på denne måten. Først kontaktet jeg NAV i Aust-Agder som fortalte at det ikke fantes ungdommer på APS tiltak knyttet til Inn på tunet, i Aust-Agder. Jeg ble henvist videre til Durapart² på Krøgenes. De ble svært overrasket over at jeg var blitt henvist til dem, ifølge Durapart er deres bedrift en konkurrent til Nav, og de konkurrerer om midler og brukere til sine tjenester. Kontakten min på Durapart hadde ingen forslag men henviste meg tilbake til NAV. Videre gikk jeg inn på Inn på tunet sin nettside via Matmerk.no som har en liste på hjemmesiden med navn på gårder i Aust-Agder. Jeg kontaktet flere gårder via telefonnummer på hjemmesiden og avtalte å sende informasjonsskriv angående studien per epost til de som hadde ungdommer i den aktuelle målgruppen. Jeg tok kontakt med gårdene etter avtalt tid og fikk da fem ungdommer som sa seg villig til å være med i studien. Det ble avtalt at jeg skulle komme til de ulike gårdene for å gjøre intervjuene mens de var på tiltaket.

4.4 Datainnsamling

Før intervjuene omarbeidet jeg en skriftlig samtykkeerklæring til deltakerne som allerede var utformet av ROGCS-prosjektet. Jeg omformulerte innholdet til å passe lokaliseringen av denne studien, og informerte om mulige fordeler og ulemper ved å delta. Det ble gitt informasjon om taushetsplikt, og informasjon om at de når som helst kunne trekke seg fra prosjektet uten begrunnelse.

Alle intervjuene ble som nevnt utført på de ulike gårdene. Før selve intervjuene fikk jeg en omvisning og fikk hilse på dyrene. Dette gjorde til at vi fikk en uformell samtale på forhånd og fikk sett hverandre i en annen kontekst enn selve intervjuet.

Det er blitt utført fem individuelle førstegangsintervju. Fire av informantene ble spurt om å delta i et andre gangs intervju etter 3 måneder, alle samtykket til det. En ble ikke spurt da hun hadde fått en avtale om å fortsette å jobbe på gården, og ville ikke være deltaker av Inn på tunet i intervjurunde nummer to. To av informantene stilte til avtalt andregangsintervju. En var ikke lenger deltaker på Inn på tunet, og det var ikke mulighet å få kontakt med henne. Den siste fikk jeg kontakt med på telefon etter avtale med en ansatt om at jeg kunne ringe henne. Informanten sa seg villig til å gjennomføre andregangsintervjuet per telefon.

---

² Durapart er en arbeidsmarkedsbedrift som skal drive arbeidsrettet rehabilitering samt avklaring, kvalifisering og formidling av arbeidssøkere. Dette skal oppnås gjennom lønnsom og profesjonell produksjon av varer og tjenester. Kilde: www.durapart.no

Alle intervjuende ble tatt opp på lydbånd. I førstegangsintervjuet var spørsmålene som ble stilt ut fra intervjuguiden (jfr. vedlegg) åpne, ikke ledende og gav mulighet til refleksjon. Deltagerne ble oppmuntret til å fortelle om sine opplevelser på en beskrivende måte. Noe som fremstilles av Polit & Beck (2008) til at kvalitative forskere forsøker å gjøre sine forskningsmetoder responsive, som vil si å være lydhør og forståelsesfull til situasjonen og fenomenet som skal studeres.

Andregangsintervjuet tok utgangspunkt i hva som hadde skjedd siden sist, og jeg fikk kontrollert at jeg hadde oppfattet rett etter forrige intervju.

Etter intervjuene ble det som var tatt opp på lydbånd transkribert, alt som ble sagt ble skrevet ned ord for ord. Dataene er brukt og lagret etter datatilsynets forskrifter og regelverk. Intervjuene er skrevet ut og lagret på datamaskinen uten navn eller identifiserbare opplysninger. Alle lydbånd slettes og notater anonymiseres etter at undersøkelsen er ferdig.

4.5 Analyse

For å analysere funnene har jeg brukt en kvalitativ innholdsanalyse, hvor formålet er å avdekke meningen med spørsmålet, og få fram tidligere antagelser. Analysen er avhengig av hvordan forskeren tar i bruk sensitivitet overfor informasjonen som er gitt, og hvordan analyseverktøy beherskes (Kvale & Brinkmann, 2009).

Ved å bruke kvalitativ innholdsanalyse tar jeg i bruk en fortellende og beskrivende metode for å redegjøre for det datamateriale som fremkommer. Hensikten med analysen vil være å kondensere datamateriale til noen meningsbærende temaenheter. Og videre abstrahere meningsbærende enheter og sammenfatte betydningen av dette datamaterialet, samt finne en mest mulig helhetlig forståelse (Malterud, 2011). En tekst i analysedelen må sees i sammenheng, noe som innebærer at tolkningen av intervjupersonens fortellinger bør gjøres med bevissthet om deres personlige historie, livsvilkår, og rådende kultur. I følge Kvale & Brinkmann (2009) er intervjuene levende samtaler hvor en må forsøke å bevare den kommunikasjonen som ble opprettet i møtet mellom intervjuer og informant.

4.5.1 Analyseprosessen

Det at alle intervjuene ble tatt opp på lydbånd var viktig for at jeg kunne konsentrere meg om det som ble sagt istedenfor å være opptatt av å notere, og miste verdifull informasjon. Etter at intervjuet var slutt skrev jeg ned egne inntrykk og refleksjoner rundt intervjuet, og noterte stemningen som jeg opplevde i rommet. Det hendte også at det kom innspill etter at

båndopptakeren ble slått av, som jeg da også fikk notert. Transkriberingen av intervjuene ble utført fortløpende, og det var nyttig for å forbedre de påfølgende intervjuene.

Etter transkriberingen leste jeg gjennom de transkriberte tekstene for å danne meg et helhetsbilde. Jeg var på utkikk etter temaer som gikk igjen i de ulike intervjuene og som fikk frem ungdommenes opplevelse og erfaringer med å være deltaker på Inn på tunet. Gjennom intervjuprosessen og transkriberingen hadde jeg allerede dannet meg et bilde av hvilke temaer som kunne bli aktuelle å fokusere på. Jeg prøvde likevel å være åpen for det materialet kunne formidle ved å lytte til informantens stemme. Det kom frem fem hovedkategorier som presenteres ved hjelp av tabell 1. Disse kategoriene var mest fremtredende i de ulike intervjuene og gav informasjon om informantens beskrivelse av å være deltaker på Inn på tunet og hva som medvirket til å gi gode opplevelser.

I neste steg gikk jeg gjennom de transkriberte tekstene på nytt for å finne meningsbærende enheter. Jeg var nå på leting etter tekst som inneholdt kunnskap om de kategoriene jeg hadde valgt ut gjennom en helhetlig lesning av de transkriberte tekstene. Jeg brukte fargetusjer i ulike farger som representerte hver av kategoriene, og merket aktuell tekst med den fargen som passet. Deretter systematiserte jeg disse tekstene inn under kategorier ved hjelp av en matrise, tabell 2.

Under viser jeg et eksempel på hvordan tekstanalysen er blitt utført, utsagnet viser en samtale mellom intervjuer og informant. Deretter er innholdet i teksten forkortet for å trekke ut essensen i det som er sagt. Tilslutt har jeg så fått bearbeidet frem stikkord og kategori.

Dette eksempelet er hentet fra spørsmålet om hvilke forventninger hadde du til tiltaket og beskrivelser av det. Hvordan trodde du det ville være på gården? Hvordan trodde du det ville gå? (Jmfør intervjuguide).

Tabell 1. Eksempel på analyse av tekst.

Utsagn	Kortform	Essensielle stikkord/kategori
<p>V: Så de visste om gården, at den kunne være et alternativ? Hvordan reagerte du når du fikk høre om det?</p> <p>I1: Mhh.. jeg hadde jo veldig lyst da, siden jeg hørte det var hester her og sånn...jeg har jo alltid vært glad i de... selv om jeg har vært litt redd..så...da sa jeg at jeg ville prøve det...</p> <p>V: Men...du var redd for hestene i begynnelsen?</p> <p>I1: Ja.....</p> <p>V: Hva skjedde?</p> <p>I1: Eh...jeg fikk i begynnelsen når jeg var her..fikk jeg velge en egen hest, sånn at jeg kunne bli litt kjent med de..så han du hilste på..han var liksom min...</p> <p>V: Det er din favoritt?</p> <p>I1: Mhm..så ble det egentlig bare det at når jeg ble kjent med han så kjente jeg det at...det er ikke noe å være redd for i det hele tatt...</p>	<p>Var i utgangspunktet redd for hester. Fikk selv velge en hest å bli bedre kjent med. Det gjorde henne trygg og hun fikk oppleve å mestre sin frykt for hester.</p>	<p>Betydning av dyr. Mestre redsel.</p>

4.6 Gyldighet og pålitelighet

Kvalitativ metode handler om å få større innsikt i hvordan mennesker forholder seg til sin livssituasjon og gir en type innsikt som ikke lett kan generaliseres til en stor populasjon, men som allikevel gir grunnlag for at mange i lignende sammenhenger vil kunne kjenne seg igjen og dermed oppleve forskningsresultatet som allmenngyldig (Kvale og Brinkmann, 2009). Resultatene sannsynliggjøres videre ved hjelp av en så grundig og nyansert beskrivelse av framgangsmåten som mulig. Det er viktig å beskrive framgangsmåten ved innsamling av data så grundig at resultatene eventuelt kan reproduseres av andre forskere på senere tidspunkter (Kvale og Brinkmann, 2009). Alt som er gjort i denne studien er beskrevet og utført slik at det kan etterprøves.

Gyldigheten av det som kommer frem i studien avhenger av metodene som brukes (Kvale & Brinkmann, 2009). Med å bruke kvalitativt forskningsdesign får vi kjennskap til informantens erfaringer, noe som er fundamentet i denne studien. Spørsmålene i intervjuguiden er åpne slik at informantenes svar gir grunnlag for ny innsikt i forhold til deres erfaringer med å delta i Inn på tunet.

Under intervjuene var jeg bevisst på å bruke hverdagslige ord slik at språket skulle være lett å forstå. Jeg spurte underveis om noe var uklart slik at det som ble sagt ikke skulle misforståes. Samtidig var jeg bevisst på at spørsmålene ikke skulle være ledende for å unngå å påvirke svarene fra informantene. Ifølge Kvale & Brinkmann (2009) er dette viktig for at studien skal være pålitelig.

For å ivareta troverdigheten og påliteligheten har jeg transkribert alle intervjuene, og lest nøye gjennom teksten flere ganger. Dette har gjort at jeg har fått en større innsikt i hvert intervju, slik at jeg bedre kunne sortere ut hva den enkelte informant faktisk har sagt. I studiens resultat del blir det henvist til sitater som er hentet fra den transkriberte teksten. Min veileder har også fått tilgang til deler av den transkriberte teksten for å validere mine funn.

4.7 Etiske refleksjoner

Etikken skal prege hele forskningsforløpet i en intervjuundersøkelse, helt fra starten til den endelige rapporten foreligger (Kvale og Brinkmann, 2009).

Denne studien er som tidligere nevnt en delstudie til det større ROGCS -prosjektet, derfor har ikke denne studien behov for egen godkjenning hos Regional Etisk Forskningskomite (REK). Studien er meldt til Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) og godkjent av dem (Vedlegg 1).

4.7.1 Min rolle som forsker

I et forskningsintervju kan det oppstå etiske dilemmaer som kan handle om at maktrelasjonen mellom intervjuer og respondent er forskjellig. Intervjupersonen vil som regel representere den sterkeste parten. Selv om kvalitativ forskning beskrives som en praksis som bygger på tillit, empati og mulighet til å utveksle synspunkter, kan det være viktig å være de ulike rollene bevisst når en gjennomfører intervjuer (Kvale og Brinkmann, 2009). Som forsker har jeg prøvd å være bevisst den maktposisjonen som kan oppstå på bakgrunn av min rolle som forsker og psykisk helsearbeider, og uttrykte for informantene mine at jeg var interessert i deres unike historie og at det ikke fantes rette eller feile svar. Jeg ønsket at informantene mine

skulle oppleve at de hadde den kunnskapen jeg søkte etter. Forskerens væremåte kan ha avgjørende betydning for hvordan intervjusituasjonen blir. Jeg prøvde å tilstrebe et hverdagslig språk, og at jeg som forsker ikke hadde et ekspertspråk slik det beskrives av Bøe og Thomassen (2007).

Det er også viktig at jeg som forsker i størst mulig grad er bevisst min egen forforståelse, min forståelse av virkeligheten kan være annerledes enn informantens og andre forskere sin oppfatning. Malterud (2011) beskriver at forforståelsen vår er den ryggsekken som vi bringer med oss inn i forskningsprosjektet, før prosjektet starter. For meg inneholder denne en utdanning som sykepleier med arbeidserfaring fra både kirurgisk, akuttmedisinsk og psykiatrisk avdeling. Denne utdannelsen bærer preg av et helhetlig syn på mennesket og innehar helsefremmende perspektiver. Forforståelsen inneholder også erfaringer fra møter med mennesker utenfor arbeidslivet, min egen familiebakgrunn og oppvekst. Videre beskriver Malterud (2011) at hvis forskeren har et aktivt og bevisst forhold til sin forforståelse kan en forebygge at forskeren går inn i prosjektet med skylapper, begrenset horisont, eller manglende evne til å lære av sitt materiale.

4.7.2 Ivaretagelse av hensyn til informantene

Alle informantene har fått både muntlig og skriftlig informasjon om studien. Samtlige hadde samtykke kompetanse og alle har deltatt frivillig studien. De ble informert om at de til enhver tid kunne trekke tilbake samtykket uten begrunnelse og uten at det ville få noen negative konsekvenser for dem (Helsinki-deklarasjonen, 2001).

For å ivareta integriteten til informantene var jeg opptatt av å ivareta den enkelte med omtanke og respekt under hvert intervju (Hummelvoll, 2004). Dette var også viktig i etterkant når resultatene ble presentert og diskutert i oppgaven.

Navnet på informantene er kodet, og kodenøkkelen er forsvarlig innelåst sammen med lydbåndene. Alle personopplysninger og lydbånd blir slettet umiddelbart etter at prosjektet er ferdig.

Ifølge Aasen og Fossaskaret (2007) er det viktig å være bevisst på at sitater ikke kan avsløre informantenes identitet. For å anonymisere informantene omtales alle som «hun» i denne studien, selv om det var informanter av begge kjønn.

4.7.3 Nytte av prosjektet

Dette prosjektet kunne ikke blitt utført uten informantene som har bidratt med sine egne opplevelser og erfaringer. I intervjuet lå det en forventning om deres ærlighet både om deres negative så vel som deres positive erfaringer, noe de i høyest mulig grad har bidratt med. Når ungdommene får lese resultatene håper og tror jeg at det kan være med på å gi dem en god følelse av mestring. Da vil i så fall Helsinkideklarasjonens (2001) krav om at forskning bare er berettiget dersom det kan sannsynliggjøres at de man forsker på kan dra fordel av forskningen, være ivaretatt.

Denne studien vil gi et bilde på om tilbudet Inn på tunet oppleves som meningsfullt og nyttig, noe som vil kunne gi en videre føring i vurderingen av om dette er et nyttig bidrag i lokalsamfunnet og folkehelsearbeidet. I følge stortingsmelding nr. 47 (2008-2009) er det nødvendig å utvikle psykisk helsearbeid i en retning som oppleves som meningsfull og nyttig for brukerne av tjenestene, samtidig som ressursene utnyttes best mulig. Denne studien er således med på å videreutvikle kunnskap som kan være viktig både for vitenskapen og samfunnet.

5.0 Resultat

I dette kapitlet presenteres funnene som kom frem fra intervjuene som ble gjort med ungdommene ved de ulike gårdene. Analysen av de åtte intervjuene har resultert i fem kategorier, eller hovedtemaer. Disse presenteres først kort i en oversiktstabell. Hensikten med denne tabellen er å gi en oversikt over informantene, antall intervju og stikkord for det som kom fram under de ulike hovedtemaene. I fortsettelsen utdypes hver kategori med bruk av sitater fra de ulike intervjuene. Til slutt summeres innholdet i intervjuene opp med henblikk på de endringene som har skjedd i løpet av oppholdet på gården, først ved hjelp av sentrale stikkord, og så i form av en tabell der disse stikkordene utdypes for hver informant.

Tabell 2. Kort oversikt av funn i de ulike kategoriene

Informanter		Bakgrunn: Psykisk helse/rus/skole	Hjelpetiltak og relasjoner	Bonden/de ansatte	Variasjon i arbeidsoppgaver, mestring, selvbestemmelse	Dyr/Natur
1	1. intervju	Havnet i rusmiljø på ungdomsskole. Sluttet på videregående.	Kontakt med spesialisthelsetjenesten.	Viser at de bryr seg. Tålmodige, forståelsesfulle.	Godt samarbeid. Bestemmer egne arbeidsoppgaver.	Blitt glad i hestene, litt redd i starten. Hestene bryr seg om henne.
	2. intervju	Fremdeles i rusmiljø, men har kuttet kontakt med de «verste».	Følges opp av kommunen. Bedre forhold til familien.	Vennskap med de ansatte er viktig. Gode å snakke med.	Arbeidsoppgavene går lettere. Er her oftere, har lyst til å komme.	Kombinasjon av natur, dyr og de ansatte er viktig.
2	1. intervju	Konsentrasjonsvansker fra barneskolen. Et år på videregående, ikke fullført.	Fulgt opp av spesialisthelsetjenesten i mange år.	Trygg på de ansatte, har stilt opp mye for henne. Har tid til samtaler.	Bestemmer mye selv hva en skal gjøre, men må også ta ansvar for upopulære oppgaver.	Ridd i mange år. Savner hestene når hun ikke er på gården.
	2. intervju	Er hjemme, vet ikke når hun skal til gården igjen.	God kontakt med familien. Følges opp av psykiatrisk sykepleier.	Blir kontaktet et par ganger i måneden. Vet at en ikke er glemt.	Ikke vært på gården siden forrige intervju.	Har egne kjæledyr, må derfor ut hver dag.
3	1. intervju	Sosial angst og mye redd. Ikke fullført ungdomsskole. Sluttet på videregående.	Kontakt med spesialisthelsetjenesten i mange år.	Erfaring og forståelse for psykiske lidelser er kjempeviktig.	Vil gjøre ordentlig gårdsarbeid.	Dyr dømmer ikke, ser ikke stygt på deg. De er kosete, kan bare sitte sammen med de.
	2. intervju	Føler seg frisk, har jobbet hardt. Sommerjobb på gården. Begynner på videregående skole til høsten.	Andre kommenterer at hun ser glad og fornøyd ut.	Gir mye oppmerksomhet. Viser forståelse.	Bestemmer selv hvor mye en orker å gjøre. Får tid til å jobbe med seg selv.	Roen rundt dyrene, får komme på andre tanker og slappe av. Nyter å kjenne vinden i ansiktet.
4		Et år på videregående, sluttet på grunn av angst, ble redd for mennesker.	En dag i uken på et kommunalt tiltak.	Trygghet når bonden er der, han kjenner gården og kan alle arbeidsoppgavene.	Velger selv hva en vil gjøre, utfra fysisk helse. God måte å bygge seg opp på. Lærer seg selv å kjenne.	Veldig glad i alle slags dyr, men hesten er favoritten.
5		Vært i rusmiljø i mange år. Mye skulk på ungdomsskolen, et år på videregående.	Tre dager i uken på kommunalt tiltak. Støttekontakt en dag i uken.	De fleste er greie, og det er bra at alle har taushetsplikt. Lojalitet settes høyt.	Gir mestringsfølelse å være på gården.	Liker dyr, men ikke lukten, holder seg til vedhogsten. Hadde vært ensomt uten dyra.

5.1 Bakgrunn: Psykisk helse/rus/skole

Alle informantene har falt ut av ordinær skolegang. Flere forteller at de har sluttet på skolen for en del år siden, noen har prøvd å jobbe, men det har ikke fungert. Det oppgis å være flere årsaker til dette.

«Eg slutta på skolen for tre år sia.. og då begynte eg å jobbe og så var det nesten ingenting å jobbe med.. så blei eg mer og mer redd for mennesker for å si det sånn.. så då.. fant jo eg.. eller eg fikk hjelp av nav at her var en veldig grei plass å begynne med..» (Informant 4).

Noen har hatt problemer helt tilbake fra barneskolen, mens flere beskriver at det ble vanskelig på ungdomsskolen. En forteller at problemene startet på videregående skole etter å ha blitt utsatt for en person som ble for invaderende og intens, og som førte til at hun ble redd for andre mennesker.

«Det var egentlig en person som tråkka meg veldig ned i skoa.. så etter det så fikk eg veldig mye angst.. en person..» (Informant 4).

Flere beskriver at de har hatt konsentrasjonsvansker og føler seg rastløse, og at skole ikke passer for dem.

«..eg klarer bare ikke å sitte der hele dagen og følge med, eg har slitt med det hele tiden.. det slet eg med på ungdomsskolen og, veldig rastløs.. Eg skulle egentlig gått åttende klasse om igjen.. eg var nesten ikke på skolen.. og hvis eg var der så bare skulka eg.. gadd ikke.. så eg tror ikke det funker helt for meg.. å gå på skole..»
(Informant 1)

«Eg fant ut at eg er for rastløs til å gå på skole så eg kommer ikke til å få med meg noen ting.. så eg bare sitter og tenker og er plutselig i en helt anna verden... så eg får ikkje med meg noe.. og eg er bare for rastløs og sånn og vil gjøre ting da...»
(Informant 4).

Noen beskriver å ha havnet i rusmiljø og har siden fått mange rusrelaterte problemer.

«..Det skar seg litt egentlig.. når eg begynte på videregående.. eg kom ut i feil miljø og sånn.. så klarte eg ikke å gå på skolen lenger.. eller eg.. ramlet helt ut av det så..»
(Informant 1).

Alle forteller at skulking har vært et stort problem, og beskriver flere årsaker til dette.

«Eg hadde veldig mye fravær.. det var gørrteit å ha mye fravær da.. men.. eh..»
(Informant 4).

En sier at problemer hjemme og manglende støtte fra foresatte gjorde til at hun ga opp skolegangen.

«Nææ.. eg hadde det mer vanskelig på en måte.. bodde hos far min.. så det e jo greit nok.. og han tok jo ikkje.. han tok jo mindre initiativ til mine problemer og sånt noe på skolen .. så då.. blei det til at eg ga fullstendig faen.. så.. blei det skulking..»
(Informant 5).

En annen beskriver at sosial angst og redsel var årsaken til at hun ikke klarte å gå på skolen.

«På videregående så merket jeg at jeg begynte å bli veldig dårlig.. ofte så kunne jeg få sånn at jeg bare forsvant helt og kunne dette sammen og sånne ting.. vet ikke helt hvorfor.. og så klarte jeg ikke å følge med i timen og jeg hadde sosial angst og var mye redd.. og da orket jeg ikke å gå på skolen for da ble jeg så dårlig..» (Informant 3).

5.2 Hjelpetiltak og relasjoner

De fleste snakker om relasjonene til familie og venner, men mange har tydeligvis også vært innom mange hjelpeinstanser som de to første utsagnene er eksempel på.

«..Har vært i kontakt med mange, det har vært veldig mye folk opp igjennom, fordi atte.. helt fra eg gikk åttende har det vært..eg var så ung når eg havnet i rusen.. det har vært veldig mye, eg husker ikke engang hvor eg har fått alle folka fra..»
(Informant 1).

Noen har hatt hjelp fra spesialisthelsetjenesten tilbake fra barneskolen, mens andre har fått kontakt med ulike hjelpeinstanser etter å ha havnet i rusmiljøet. Enkelte beskriver også kompliserte familieforhold som har gitt en ustabil og utrygg hverdag, og mangel på støtte fra hjemmet som har gjort det vanskelig å følge opp skolen. Mens andre har hatt trygge familiære rammer, og familier som har prøvd å støtte og hjelpe etter beste evne.

En forteller at hun ikke turte å ha kontakt med noen for å få hjelp med angsten, og det førte til at hun ble sittende hjemme uten noe å gjøre.

«Eg hadde kontakt med nav etter en..to ..år.. så fikk eg kontakt med nav.. eg fikk støtte..bo-støtte og dagpenger og sånne ting.. og så.. de ga meg veldig mange tilbud... heilt til detta då.. så eg ville være med på detta..men.. for de andre tilbuda tørte eg ikkje å gå te..» (Informant 4).

Flere beskriver at forholdet til familien er blitt bedre etter at de begynte på gården, og at de ser ting på en annen måte. De angir å ha tilegnet seg innsikt i betydning av hvem de omgås, og innser at venner kan ha en påvirkning i positiv eller negativ retning.

«..det er i hvert fall sånn at de her ute, etter at eg kom ut hit, har gjort at eg har mistet lysten på å ruse meg.. mistet lysten på å gå sammen med folk som ikke gjør noen ting, som bare ruser seg hele dagen.. før syns eg det var helt greit å gå sammen med de som ruset seg, eg ville det liksom, men nå er det bare.. hvis eg gjør det nå blir eg bare.. eg vil bare gå igjen..» (Informant 1).

Forholdet til de andre deltakere på gården blir også fremhevet som et positivt element, selv om det for noen også var en prøvelse i starten. Flere av ungdommene sliter med angst og utrygghet for andre mennesker.

«Eg var gørrnervøs når eg begynte her.. eh.. men som sagt så ble eg tatt godt imot med store smil.. og det er bare kos og være her.. du får god energi når du jobber her og du for ikke noe press.. så du får liksom jobba deg sjøl opp på ditt eget vis.. om det gjelder angst eller det er fysisk helse, psykisk helse.. på alle mulige måter» (Informant 4).

En beskriver forholdet til en annen deltager som støttende og at de inspirerer hverandre til å holde fokus fremover.

«Det e ein av de som eg møtte innafor miljøet og han har jo slutta sjøl.. så eg og han men prater sammen og har det greit sammen og støtter hverandre opp til atte det som atte..så sier jo han at det frister jo litt.. men eg gjør det ikke.. eg vil ikke sier han.. så sier eg til han .. at då sier jo eg tilbake.. nei det livet er ikkje noe å trakte etter for det er bare søppel uansett det vet du sjøl.. og det er bare det og minne seg sjøl på hvor jævlig søppel det livet e.. så enkelt e det..» (Informant 5).

Noen beskriver også det å få komme til en helt ny plass hvor en ikke kjenner noen som en hjelp til å starte på nytt. Selv om det i starten oppleves som skremmende og utrygt, gir de uttrykk for at det har hjulpet på veien videre.

«Det er vel egentlig.. du kommer opp liksom.. på en helt annen plass.. det er ikke noen som du kjenner der liksom og.. roen rundt dyra.. og du får liksom komme litt på andre tanker og slappe veldig godt av..» (Informant 3).

«Mye av grunnen til at eg begynte her var at eg ikkje gikk på skole en stund og fikk angst og ja.. eg blei jo ut av form og.. klarte ikkje å gjøre noen ting så..eg var ja.. eg torte ikke å begynne å jobbe eller noe sånt.. så.. var dette en ganske god mulighet.. eg husker eg var jo så redd når eg skulle begynne her..» (Informant 4).

Det snakkes positivt om kontakten de får med hverandre, og de ser verdien av å være sammen med andre mennesker og kunne utveksle tanker og opplevelser.

«Mi gjør ting sammen og.. ja hver for oss og.. de e egentlig litt av hvert.. begge deler.. e gjerne på rideturer og sånn sammen da..» (Informant 4).

Det å treffe andre som også har slitt og hatt lignende problemer som en selv er med på å skape en fellesskapsfølelse og tjener som motiverende faktor for å komme på gården.

«Folk sliter med de samme problemer.. eller verre.. det som gjør det lettere då e at då finner eg liksom de som har noe i mine psykiske problemer.. så e det mye lettere å prate om det.. så har liksom den funnet ut av det problemet og så kanskje ikkje eg har funnet ut av det så.. forteller han det og eg jøss.. e det så enkelt liksom..» (Informant 5).

De beskriver dager der de ikke har lyst til å komme, men dårlig samvittighet over for andre og seg selv gjør at de kommer likevel. Gleden de følte når de faktisk dro til gården med påfølgende mestringsfølelse, gjør at det blir lettere neste gang de ikke har ork og lyst til å dra.

«Altså det er jo bare meg sjøl.. en må ta seg sammen og hoppe i det.. så .. uansett hvor vanskelig det er noen ganger.. det er ikke vanskelig hvis eg har vært her noen ganger merker eg da, hvis eg har vært her dag ut og dag inn.. og ikke vært hjemme på en veldig god stund så kjenner eg det at eg får mer lyst til å være her oppe..» (Informant 4).

«Jeg vet jo at det på en måte når jeg kommer opp her så blir det mye bedre.. tenker ikke så veldig mye over det, du kjenner det hele tida men du tenker ikke så veldig mye over det på en måte.. Det er en helt annen følelse.. jeg fatter ikke hvorfor eller hva det er som skjer når jeg kommer opp her, men det bare skjer et eller anna..» (Informant 3).

Erfaring som utvikles gjennom handling og samarbeid, samt respons en gir og får belyses ofte i svarene.

5.3 Bonden og de ansatte

I intervjuene gir ungdommene uttrykk for at de føler seg godt mottatt på de ulike gårdene. De beskriver den gode følelsen av å bare kunne være der. Atmosfæren beskrives som behagelig og rolig, der det var lett å prate med de andre, noe som gjorde at de følte seg ganske fort trygge. Noen beskriver hvor godt det var å oppleve å bli tatt hensyn til, og trekker dette frem som livredning. Dette har bidratt til at de trives enda bedre og gleder seg til å komme til gården.

«Eg føler meg trygg på de som er her..» (Informant 2).

Ungdommene kunne si at det var lenge siden de har likt seg så godt på et sted og flere beskriver en ro som de ikke har opplevd andre steder.

«Det er første plassen eg har klart å føle meg.. eg finner roen her ute.. det har eg ikke gjort noen andre plasser..» (Informant 1).

De opplever å være en del av et positivt arbeidsmiljø hvor det gis mange gode tilbakemeldinger fra bonden og de andre ansatte. Det beskrives at man blir godt kjent og for noen har det utviklet seg til vennskap med de ansatte som også har ført til at de har gjort ting sammen på fritiden.

«..vi blir jo veldig.. en kommer jo veldig nærme folk når en jobber sammen hver dag.. så blir en jo veldig gode venner selvfølgelig.. (ler).. vi finner på ting på fritida og.. går på kino.. ut og spiser og sånn..» (Informant 1).

Det beskrives at det er viktig at bonden og de ansatte har erfaring med og forståelse for psykiske lidelser, noe som synliggjøres i dette sitat.

«Så har det jo litt med om de har erfaring med sånne psykiske lidelser og fra før.. åssen forståelse de har for det og.. at de tar hensyn til det.. det er jo kjempeviktig» (Informant 3).

«Asså.. det er litt vanskelig å forklare, men det er bare.. altså være en plass der det er dyr og gode mennesker som forstår deg.. og du vet at det er ikke noe press på deg.. I det hele tatt.. det er ikke flaut å si at jeg ikke orker mer.. de blir ikke sure.. og det gjør det jo også litt trygt å kunne stå på.. det gjør det..» (Informant 3).

Det at man blir sett for den man er og blir ivaretatt er også viktig og bidrar til at man får en opplevelse av å være på en god plass.

«Du får mye oppmerksomhet for det er jo ikke bare opp til dyra liksom.. det er ikke bare snakk og dyra når du kommer opp til en gård, det er jo de som er her, de som jobber her og hvordan de er..» (Informant 3).

Tid til gode samtaler og tålmodighet fra de ansatte oppgis som viktige faktorer for ungdommene på gårdene.

«Eh.. Det var litt skummelt for det atte.. jeg visste jo ikke.. sånn som ho som jobber her, ho som eier gården.. eg visste ikke åssen ho var ikke sant.. visste ikke hva de krevde av meg liksom.. og sånne ting.. og så kom eg her og det var jo utrolig greit..» (Informant 3).

Mens noen forteller at de verdsetter at de ansatte har taushetsplikt.

«Mhh... eg syns no de fleste som jobber her er like greie.. og på toppen av det heile så e det at de har taushetsplikt alle sammen..» (Informant 5).

Ungdommene forteller at det er godt at noen bryr seg om dem, på gårdene opplever de å bli sett og ivaretatt til tross for at de kan utvise dårlig oppførsel.

«Det var nok de som jobber her ute som fikk meg til å.. de var veldig tålmodige med meg da.. hvis eg stakk herfra så pleide de alltid å komme etter meg da.. og ta meg med tilbake hit..» (Informant 1).

«De viser hele tiden at de bryr seg.. tror at alle hadde hatt godt av å være her egentlig.. spesielt folk som sliter med forskjellige ting..» (Informant 1).

«De som jobber her har stilt opp himla mye.. de har gjort alt de kan egentlig.. alt eg har trengt.. har blitt bedre enn eg hadde trodd egentlig.. eg hadde trodd at eg bare skulle ut og ri en gang.. og så har det blitt så mye mer..» (Informant 2).

Noen forteller at det er spesielt greit når bonden er tilstede siden han kjenner gården og kan alle arbeidsoppgavene.

«Det er veldig greit når bonden er her.. han eier jo det her.. så då føler eg det er en liten trygghet med at han er her då.. men altså alle gjør jo sin.. det de skal.. fortsatt.. så det blir gjort akkurat slik det skulle bli gjort..» (Informant 4).

5.4 Variasjon i arbeidsoppgaver/mestring/selvbestemmelse

Arbeidsdagen starter med planlegging av dagens aktiviteter der ungdommene selv deltar i beslutningen om sine egne arbeidsoppgaver. De setter pris på at aktivitetene er individuelt tilrettelagt og at det ikke er noen form for tvang på gårdene. Enkelte fremhever at fravær av forventningspress i kombinasjon med følelsen av å være der på frivillig basis føles veldig godt. Det gir trygghet og forutsigbarhet å selv kunne påvirke arbeidsdagen. De unges innflytelse på tempo ga dem anledning til å jobbe i egen rytme der de også fikk tid til å jobbe med seg selv. På den måten har flere fått økt selvinnsikt hvilket også medfører økt grad av trygghet på medarbeiderne.

«Det er nesten det det handler om.. å kunne få tid til å kunne jobbe med deg sjøl.. og du lærer jo utrolig mye hvis du kan forholde deg rolig blant dyra og forstå de liksom.. og så lærer du veldig mye.. og du kan jo også behandle andre mennesker sånn som du behandler dyr, du kan jo bruke det mot mennesker og.. Bare freden og roen.. åsså det på en måte og sette pris på ting og da ikke sant.. det er litt vanskelig å forklare men..» (Informant 3).

«De setter meg ikke til noe som eg ikkje vil.. det velger eg heil sjøl..» (Informant 4).

Samtidig beskriver flere at de ikke bare velger de oppgavene de liker best, men at de også ser at andre oppgaver må gjøres.

«Hvis eg ikke har lyst til å gjøre noe så.. behøver eg som regel ikke, men eg må jo ta litt ansvar og prøve å få gjort det eg skal..» (Informant 2).

Flere forteller at å stelle dyrene oppleves som forutsigbart arbeid fordi det innebærer en daglig aktivitet som over tid blir en kjent og trygg aktivitet. Det er allsidige gjøremål som gir en

fysisk kontakt med dyrene under foring og strigling, og en mulighet for å oppleve godheten som ligger i denne nærheten. De forteller at det er mye arbeid å holde det rent, måke møkk og strø, men at dette arbeidet gir en god slitenhetsfølelse og rom egen for refleksjon og mulighet til mental avkobling.

«Ja, sånn som å spre møkk.. eg liker det.. fordi at du får jobba litt og så behøver du ikke å tenke.. eller du kan tenke..» (Informant 2).

Fysisk arbeid oppgis å være god terapi hvis humøret er dårlig, og det fremheves som en motiverende faktor for å utføre gårdsarbeid.

«Eg bruker jo heile kroppen når eg høgger ved.. for eg står ikkje rett opp og ned som en pinne og høgger ved.. Det går jo utover psykisk det og.. selvfølgelig.. jo meir sliten eg blir fysisk eller psykisk det har ikkje noe å si det.. bruker eg kroppen fysisk så går det jo utover psykisk..» (Informant 5).

«Det e jo det at eg tenker som så at prøver eg så får eg i hvert fall kjenne at eg har gjort noe seinere på dagen.. og det e jo bare positivt.. for då ser eg jo det at eg kan bli sterkere psykisk istedenfor bare å sitte.. «Ja.. det blir i hvert fall til at eg har positive tanker istedenfor negative tanker.. så det..» (Informant 5).

Et gjennomgående utsagn gikk på den unges opplevelse å være fysisk sliten istedenfor å være psykisk sliten, som ofte omhandler det å ikke mestre. Det fortelles om følelsen av at dagene ikke går i ett lenger, men at det er forskjell på arbeid og fritid, noe som oppleves godt. De sier at arbeidsoppgavene får tankene til å endre seg og de opplever at de mestrer mer.

«Ja det e det eg får ut av det å være her.. sånn mestringsfølelse det er noe jeg får ut av å være her.. det gjør eg jo selvfølgelig.. så blir det jo bedre og bedre etter de dagene som er greie å være her..» (Informant 5).

«Jeg trodde ikke det var så viktig å oppleve at man mestrer noe for det atte.. jeg tror ikke jeg har kjent på den følelsen før.. å klare å mestre noe.. og derfor har jo det og være.. jeg har forberedt meg sjøl på at det her klarer jeg ikke på en måte.. for jeg vet det.. og så kommer jeg opp her.. man blir jo så glad.. kjempeglad.. for det her er jo ikke noe vanskelig å ta en bøtte med for og legge det i matskåla..» (Informant3).

«Eg må helst ha en fysisk jobb.. eg er den typen som ikke klarer å følge med i timen.. då er eg typen til å arbeide..» (Informant 4).

5.5 Dyr/Natur

Noen opplever og beskriver at det er enklere å være sammen med dyr enn mennesker. Dyr er bare naturlige og de opplever en indre ro sammen med dyrene. Noen oppgir å være veldig glad i dyr, og sier at nærkontakt med dyrene gjør at en føler seg bedre.

«Jeg her gleda meg like mye hver dag til å komme opp hit.. for det atte du får på en måte så.. altså det er alltid noen som er glad for å se deg her.. går du for eksempel oppi til geitene så begynner de å hoppe på deg og.. ikke sant.. sånne ting..» (Informant 3).

En sier at hun liker dyr, men ikke lukta. Likevel beskrives det at dyrene er en viktig del av gården og at det nok vil oppleves ensomt uten dyrene.

«Eg er glad i dyr, men eg liker ikkje lukta.. men.. hadde det ikkje vært dyr her så... vil eg no tru at det hadde vært litt mer ensomt... så det... både for meg sjøl og de andre som e her... Dyr e jo selskap i... de gir selskap tilbake når mi gir de selskap.. De viser jo at de blir glad når mi gir de selskap.. Du kan jo se på et dyr når det blir glad eller trist..» (Informant 5).

Noen sier at å stelle dyrene er gjøremål som gjør godt og at en kan gjøre noe for noen som på en måte gir noe tilbake. Ungdommene beskriver at sanser som aktiveres i samvær med dyr er vanskelig å sette ord på, det snakkes om opplevelse av godhet eller mestring i kontakt med dyrene. Det oppleves godt å få kontakt med dyrene og føle at dyrene har tillit til dem. Denne nærheten gir dem en spesiell indre ro, en god følelse.

«Altså dyr generelt sett.. og å komme opp her.. det er liksom atte.. du ser jo hvordan vi tuller med hverandre og.. det er liksom.. du kjenne deg.. dyr dømmar deg ikke.. de ser ikke stygt på deg.. ikke sant.. sånne ting.. det er ikke sånne ting som jeg tenker over.. det er bare.. du bare legger merke til det.. og så er de så kosne.. og du kan sitte og kose med de og.. rare og søte ting.. og så er liksom bare det å være sammen med de..» (Informant 3).

«Dyr er terapi.. eg liker å jobbe med dyr.. eg er veldig glad i hestene..» (Informant 2).

Flere forteller at de er oppvokst med å ha dyr å ha kjæledyr i hjemmet. De beskriver den gjensidige gode følelsen, hvor fint det er å være ute på tur sammen med noen, og følelsen av å være ventet hjem. Noen har også hatt sin egen hest og flere har vært opptatt av ridning før de

kom til gården. Enkelte beskriver hestemiljøet som hardt, at menneske der virker så harde og tøffe. Mens det er helt annerledes på disse gårdene, som preges av omsorg og varme.

«Det er det som er så veldig annerledes her.. spesielt sånn som i travparken og sånn.. så er det hardt! Ofte.. de er harde mennesker, eller de virker så der.. tøffe..»

(Informant 2).

En forteller at i starten så var hun redd for hestene, men hun fikk velge en hest som kunne være hennes når hun var på gården. Det førte til at hun ble kjent med han, og så kjente hun at det ikke var noe å være redd for. Hun ble isteden glad i hesten og han ble en viktig venn og støttespiller i hverdagen på gården.

«Mhm.. du kan kjenne det på hele hesten, hvis du har en dårlig dag så ja, ja merker det i hvert fall på hesten.. atte.. hvis eg har det kjipt så har nesten han det litt kjipt liksom..» (Informant 1).

En annen beskriver det å kunne jobbe vekk frykter sammen med dyrene. Hun hadde opplevd å bli sparket av en hest før hun kom til gården, noe som hadde satt dype spor og gjorde at hun ble nervøs av å se hestene.

«Så man kan jobbe vekk frykter her au.. bare bak rompa på den hesten der så var eg heilt.. eg kjente nervene vet du.. så skulle eg ta og rense ut av beina husker eg..og det.. nei uff.. eg begynte å hagle vet du ..nei.. det var helt grusomt.. men nå tar eg det uten problem..» (Informant 4).

Mange beskriver gode naturopplevelser på gården. Det kan være stemningen rundt et bål eller varmen i fra solen, den gode opplevelsen av å være ute.

«Vi har en gapahuk der oppe på toppen av fjellet.. så vi pleier å grille litt der sånn av og til.. vi er jo ganske mye ute da..det er veldig fint her..» (Informant 1).

Noen forteller om rideturer i terrenget og den gode følelsen når en har mestret å hente seg en hest for å kunne ri. De sier det er godt å komme ut og en ubeskrivelig følelse av frihet når de sitter på hesteryggen og nyter vakker natur.

«En ridetur om dagen så er eg fornøyd.. da kan eg.. da kan de sette meg til å gjøre alt annet au..» (Informant 2).

Det at gårdene ligger landlig til beskrives som godt og innbyr til en ro og fred som mange sier en ikke finner andre steder.

«Det er når jeg kommer opp her ikke minst for at det er liksom langt vekke fra byen det er god natur.. det er på en måte sånn at alt det vonde er på en måte hundre mil herfra og det er jo skikkelig deilig..» (Informant 3).

«Det er første plassen eg har klart å føle meg.. eg finner roen når eg er her ute.. det har eg ikke gjort noen andre plasser..» (Informant 1).

«Det er bare et eller anna med naturen og.. dyrene.. og alt sammen som på en måte får deg til å slappe av.. veldig..» (Informant 3).

Noen beskriver stillheten og gode følelser når en er ute i naturen. Å høre fuglene kvitre og kjenne vinden på kroppen er opplevelser som gir liv til kroppen.

«Jeg tenker veldig veldig dypt.. så.. hvis jeg for eksempel kjenner vindt i ansiktet så kan jeg bare lukke øynene å begynne å smile av det og sånn.. og tenke på hvor heldig jeg er, eller bare se utover vannet hvis jeg ser noe fisk og tenke liksom på ja.. hvor bra jeg har det og hvor heldig jeg egentlig er og.. og kjenne liksom det at jeg lever jo.. og det kjenner jeg på kroppen min hver eneste dag.. så.. ja..» (Informant 3).

5.6 Oppsummering av resultatdel

Datamateriale frembringer informasjon om både virksomme faktorer i prosessen mens de er på gården, og hva prosessen har resultert i så langt for den enkelte. De virksomme faktorene som kom fram her er: Gode voksenpersoner, føler seg betydningsfull, trygghet i kontakt med dyr. Tid til samtale. Ro og avstand til tidligere opplevelser. Innflytelse på egne arbeidsoppgaver. Ikke kjenne press. Ved å bruke kroppen jager en vekk negative tanker. Felleskap, støtte og oppmuntring.

Resultatene kan oppsummeres som: lærer å ta ansvar, dyr er betydningsfulle. Sommerjobb på gården og skole til høsten. Ny selvinnsikt, positiv innstilling. Mestringsfølelse. Fortsette å jobbe på gården.

I tabell 3 utdypes stikkordene samtidig som den enkeltes prosess illustreres.

Tabell 3 Virksomme faktorer og resultat.

Informant 1	De som jobber på gården er veldig greie, fine og tålmodige folk. Føler ansvar overfor de som jobber her, de er også avhengig av at hun kommer. Å være sammen med dyr hjelper veldig.	Tenker annerledes etter at hun begynte på gården. Forandret seg fra å være frekk og lite arbeidsvillig til å ta ansvar for seg selv, og se at en må følge opp arbeidsoppgaver. Tror det hadde gått veldig galt hvis hun ikke hadde fått plass på gården.
Informant 2	Føler seg trygg på de som jobber her, de har stilt veldig mye opp. Også på tiden utenom gården. Det er god tid til å prate, naturlige samtaler. Liker å jobbe med dyr, er veldig glad i hestene. Har avtatt med festing etter at hun begynte på gården. Egne kjæledyr hjemme.	Kan ikke forestille seg hvordan det ville vært uten kjæledyrene. De holder henne oppe og får henne ut i nabolaget. Har fremdeles kontakt med gården og skal etter planen fortsette der.
Informant 3	God natur. Langt vekke fra byen. Alt det vonde er hundre mil unna, og det er deilig. Det at de har erfaring med psykiske lidelser fra før, og åssen forståelse de har for det, og at de tar hensyn til det er kjempe viktig. Får mye oppmerksomhet av de som jobber på gården, og lov til å være med å bestemme arbeidsoppgavene selv. Være sammen med dyr, de dømmer ikke og de ser ikke stygt på deg. Må jobbe hardt, det nytter ikke å være giddelaus.	Skal ha sommerjobb på gården og starter på skole til høsten. Ser for seg å få et fagbrev. Føler seg frisk. Ser for seg å ende opp på en egen gård der det kan komme andre folk, kanskje noen som er på dagsenter en gang i uken og sånne forskjellige ting. Har lært at et er bare å møte alt sammen, det handler om å få tid til å jobbe med seg selv. Må ha positiv innstilling, hvis ikke så går det ikke.
Informant 4	Var veldig nervøs når hun begynte, men ble tatt imot med store smil. Det er bare kos å være her. Du får god energi når du jobber her og du får ikke noe press. Kan jobbe vekk frykter her. Når en får være med å bestemme selv hva en skal gjøre så får en bygget seg veldig godt opp.	Ser lyst på tilværelsen. Er ikke redd for mennesker lenger. Skal fortsette å jobbe på gården. Lærer seg selv å kjenne, og hvem en er. Du får et annet syn på ting.
Informant 5	Tar psyken som første prioritet for det kan forhindre en sprekk. Å bruke kroppen fysisk og psykisk gjør at hun har positive tanker istedenfor negative tanker. Har en bekjent fra rusmiljøet som også er på gården, de snakker mye sammen, og støtter og oppmuntrer hverandre.	Får mestringsfølelse av å være her, blir bedre og bedre etter de dagene som er greie å være her. Det at folk på gården sliter med samme problemene, eller verre gjør det lettere å være der.

6.0 DISKUSJON

Bakgrunnen for denne masteroppgaven var ønsket om å belyse ungdommenes erfaringer som deltakere i et Inn på tunet- prosjekt. Resultatet viser at ungdommene oppgir å ha helsemessige gevinster av å være deltakere i Inn på tunet-tiltak. Ungdommene profitter på den strukturen de får i hverdagen sin, samt muligheten for fysisk arbeid noe de angir ofte får vanskelige tanker til å vike plassen en stund. På gårdene er det rom for spontan prat og dersom noen temaer trenger lenger tid, tilrettelegges det for lengre samtaler i løpet av dagen. Forut for ønsket om disse samtaler har det utviklet seg et tillitsforhold mellom ungdommen og bonden eller de ansatte. Man kan si at bonden og de ansatte har oppnådd tillit som omsorgsperson, ressursperson, rollemodell og veileder. Et gjennomgående tema under intervjuene var at ungdommene ga uttrykk for at det hadde stor betydning å bli sett og anerkjent for den en er og oppleve vennskap og felleskap. På gårdene fikk ungdommene erfare hvordan det er å inngå i relasjoner preget av forståelse og respekt. Samtlige av ungdommene oppgir tilstedeværelsen av dyrene som en viktig faktor for deres motivasjon som deltaker i Grønn omsorg. Dyrenes tilstedeværelse er med på å underbygge opplevelsen av tid, ro og natur. I den oppsummerende diskusjonen har jeg valgt å fokusere på begrepene å bli sett, vennskap og felleskap, relasjoner preget av forståelse og respekt, dyrenes betydning samt tid, ro og natur, som utdypes nærmere under diskusjonen.

6.1 Å bli sett

Informantene i denne studien oppgir at de ansatte på gården legger stor innsats i at hver enkelt opplever seg verdsatt, ønsket og sett. Omsorgen de ansatte viser for ungdommene kommer til uttrykk i deres handlinger, det kan være et varmt blick eller et klapp på skulderen. Enkelte beskriver episoder der de har blitt hentet tilbake til gården etter at de har utvist svært dårlig oppførsel og stukket av, som hendelser som i etterkant visste seg viktig for den unges følelse av å føle seg sett og akseptert. Disse opplevelsene har vært medvirkende faktorer for ungdommens mulighet til å etablere et tillitsforhold til bonden og de ansatte, og ga en følelse av å være ønsket. Dette kan relateres til Borg og Topor (2003) der de formidler at det som har hjulpet mange har vært når noen har «sett dem» eller «hørt dem». Å bli hentet tilbake når en føler en fortjener det minst kan for ungdommene være det som gir dem en følelse av å være betydningsfull. Det handler om å bli valgt, det at noen velger å bli værende hos deg når de like gjerne kunne gått sin vei. Det at en profesjonell tar initiativ til kontakt og gjør noe som han eller hun ikke hadde trengt å gjøre er også en viktig komponent i de handlinger som oppleves å være til hjelp. Det kan også betraktes som å bli behandlet med verdighet noe som

Onken et al. (2007) beskriver som en viktig faktor i bedringsprosessen. Dette gjenfinnes i Kogstad et al. (2011) sine funn der mange refererer til spesielle personer som spiller en viktig rolle i endringsprosessen. Det kan være en doktor, sykepleier eller rett og slett en venn eller et familiemedlem, som via deres handlinger viser at de er tilstede med omtanke og respekt. Bøe og Thomassen (2007) beskriver at det å møtes gjennom dialog har betydning for opplevelsen av å bli sett og hørt, noe som igjen fører til at man blir forstått og verdsatt av den andre.

6.2 Vennskap og felleskap

Vennskap med bonden og personalet oppgis til å være viktig for opplevelsen av å være deltaker i Grønn omsorg. Kogstad et al., (2011) beskriver at gode relasjoner og fortrolige samtaler er viktig i bedringsprosessen. Dersom en klarer å stole på andre mennesker er det til hjelp på veien videre. Dette bekreftes også av Schøn et al. (2009) som viser til at gode relasjoner danner grunnlag for at recovery kan finne sted. Gode relasjoner inkluderer følelsen av å bli støttet, akseptert og anerkjent. Før en kan klare å åpne seg for andre og satse på vennskap er det viktig at en oppfatter seg selv som verdifull. Man må like seg selv litt for å tro at andre kan like en. Å tilbringe tid sammen på fritiden oppgis av noen informanter å være veldig viktig. Det nevnes for eksempel å gå på kino eller en tur ut og spise sammen. Det at bonden og de ansatte prioriterer å være sammen med dem også i fritiden kan gi en sterk følelse av å være utvalgt. Dette kan igjen sees i sammenheng med at bonden eller en ansatt tar kontakt med ungdommen uten å være tvunget av rutinen, men at kontakten baserer seg på en god personkjemi. Ifølge Borg og Topor (2003) oppstår denne personkjemien når to personer liker og søker seg til hverandre. De beskriver videre at åpenhet og interesse for personens hverdagsliv har stor verdi. Sett i den sammenheng er det sentralt at bonden og de ansatte også utviser interesse i hva som skjer i livet til ungdommene utenom på gården. Flere av informantene beskriver at det kjennes godt når bonden og de ansatte er opptatt av hva skjer på den hjemlige arenaen. Det oppleves at de viser omtanke når de eksempelvis ringer til familien og spør om noe har hendt som påvirker ungdommen negativt dersom de observerer at den unge virker til å være i ulage. Det kan være dager en ikke har kommet som avtalt eller at en virker fraværende når en er tilstede. Flere studier rettet mot ungdom utenfor skole og arbeidsliv bekrefter også dette. Blant annet prosjektet Ungdom i Svevet som beskriver ungdom og ansattes meninger i forhold til hva som virker i møtet med unge som faller utenfor (Follesø 2011, s. 86-103). Når ungdommene beskriver hva som har fungert for dem, er det ofte voksenpersoner som har sett dem, likt dem og hatt tillit til dem samtidig som de har vært tålmodige og møtt dem med humor. I denne studien beskrives det også som positivt når de

unge møter voksenpersoner som stiller krav samtidig som de møter den enkelte der de er. Tiltak som involverer de unges sosiale nettverk og deres posisjon i lokalsamfunnet fremheves likeledes som betydningsfullt (Sletten og Hyggen, 2013).

Felleskap med de andre deltakerne i Grønn omsorg er også viktig for ungdommene. Flere forteller at de har møtt andre mennesker som også sliter med sitt og det å se at andre også har problemer kan være en motivasjonsfaktor til å jobbe videre med seg selv. Mange har tidligere følt seg ensomme, men har som deltaker i Grønn omsorg funnet likesinnede. Muligheten for å søke råd og veiledning hos noen som vet hvordan ting kjennes på kroppen oppleves annerledes enn å søke råd hos andre som ikke har hatt tilsvarende problemer. Dette er også funn som Dyregrov og Dyregrov (2007) har gjort i sin forskning. De beskriver at mange i krise opplever at det er enklere å ta imot råd fra noen som har opplevd tilsvarende ting selv, fremfor noen som ikke besitter denne erfaringen.

Alle ungdommene som inngikk i min forskning har hatt problemer med skulking og deres tidligere mestringsstrategi har ofte vært å flykte fra situasjonen når ting er blitt vanskelig. De fleste har isolert seg hjemme og vært alene med vonde tanker og følelser over lang tid. Etter som dagene har gått har redselen for andre tiltatt og det å inngå i et sosialt felleskap blitt stadig mer skremmende. Samtidig forteller flere at de har fått tilbud om mye hjelp, men har ikke greid å nyttiggjøre seg av disse før de fikk tilbud om Grønn omsorg. Borg og Topor (2003) beskriver at historier om bedringsprosesser er historier om småting og trivialiteter, der de store skrittene ikke alltid er de viktigste. I en bedringsprosess er det kanskje vel så viktig å ha noe meningsfullt å stå opp til, og som bidrar til å gi dagen innhold. Recovery handler like mye om å være underveis som det handler om bedring i seg selv, og her tilbyr Inn på tunet et stort spillerom. I følge Sempik et al. (2010) ligger det en tilfredsstillelse i å skape noe istedenfor å bli underholdt, og naturen kan gi inspirasjon og mulighet til å utforske og utvikle ens indre liv. Det er ikke enkelt å sette ord på hva det er som skjer i Grønn omsorg. Naturen og kontakten med dyrene utgjør et spesielt bånd som vanskelig lar seg forklare. En mulig forklaring kan være at bedringseffekten kommer av å få oppleve glede, samhold, felleskap og det å få være til nytte. Som deltaker i Grønn omsorg får man erfare å være en del av et felleskap der man er en aktiv og likeverdig deltaker. Man kan få jobbe seg opp til å bli en ressursperson med ansvar, man kan være med å vise besøkende rundt og med tiden delta i opplæring av nye deltakere etterhvert som man blir trygg på arbeidsoppgavene. Noen av informantene beskriver eksempelvis det å vise andre rundt som skummelt i starten, men etter hvert har det gitt en stor mestringsfølelse for flere. Dette samsvarer med Sletten og Hyggen

(2013) sin kartlegging av virksomme arbeidsmarkedstiltak, der ungdommene via intervju har formidlet hvilke faktorer de mente var betydningsfulle for å bryte isolasjon, øke selvtillit og få et større nettverk.

6.3 Relasjoner preget av forståelse og respekt

Flere teoretikere understreker at det er viktig at hjelperne møter ungdommene med forståelse og respekt og at den unge betraktes som et handlende, problemløsende individ framfor en diagnose (Almvik & Borge, 2007; Sempik et al., 2010; Kogstad et al., 2011).

Den amerikanske sosiologen Erving Goffman beskriver at vår identitet og vår måte å agere på i stor grad bestemmes av gjensvaret vi får av andre. Vi oppfører oss slik som omgivelsene forventer av oss, og tenker på oss selv i en overensstemmelse med dette. Slik bekrefter vi den andres antakelser om oss (Borg og Topor, 2003). Ungdommene i denne studien har gjentatte opplevelser av å ikke mestre. Å bli møtt med mangel på respekt og anerkjennelse er noe som går igjen i alle historiene til ungdommene. Det er også beskrivelser som går igjen i det omfattende ROGCS- prosjektet hvor informantene peker på manglende selvfølelse, kontinuerlige nederlagsopplevelser, følelse av å ikke bli tatt på alvor eller respektert (Kogstad, 2013). Det å bli møtt i Grønn omsorg med aksept for den en er, ha mulighet til å starte med blanke ark, gir mulighet til å få en ny start, og en kan skape seg en ny identitet. Fokuset er på mestring og at man går skritt for skritt etter hvert som ungdommene er klar for det. Selve gården danner rammen for den fysiske tilstedeværelsen i prosjektet. Det kan oppleves motiverende å komme til en plass der eksempelvis gårdsarbeidet må gjøres og at det utgjør en forskjell at de kommer og gjør det de kan. Flere av ungdommene forteller at de noen ganger føler de ikke har ork til å komme til gården, men hensynet til de andre som er avhengige av dem gjør at de klarer å komme likevel. På gårdene får de fylle en funksjon og arbeidet er meningsfullt. De kan i tillegg oppdage nye ting de er flinke til og de får være en del av et sosialt felleskap, noe også Kogstad (2011) understreker betydningen av. Et salutogent perspektiv som vektlegger det å forstå og det å kunne håndtere og mestre egen hverdag, er viktig for å innse nødvendigheten av å mobilisere egne krefter i helsefremmende arbeid (Nysveen et. al. 2011).

Andre mennesker har stor betydning for en bedringsprosess og man trenger viktige støttespillere. Hummelvoll (2012) kaller det et vikarierende håp når man føler tilhørighet med andre og knytter bånd som kan støtte en videre på tunge dager. Inngår man i positive relasjoner der man har andre å prate og le sammen med kan det dempe depressive og

stressede følelser. I følge Borg og Topor (2003) er håp og tro bærebjelker i bedringsprosessene. Håp innbefatter troen på en bedre tilværelse og håpet kan holdes oppe enten av individet selv eller andre viktige personer i omgivelsene. Det å være en som holder håpet oppe for dem som ikke makter det selv har en avgjørende betydning for å lykkes i alt hjelpearbeid (Ibid). Like viktig er det å strebe etter at personen selv tar håpet tilbake og holder fast i det. Det kan i perioder være tett oppfølging av den som strever mens i andre perioder gjelder det å holde seg på avstand. Noen ganger kan det være å stille krav, andre ganger kan det handle om å ta over noen oppgaver og frita vedkommende for ansvar. Dette kommer også til uttrykk når informantene forteller at det er godt å kunne ta det rolig hvis en har en dårlig dag. En informant forteller om den gode følelsen det er å kunne sette seg med en kanin på fanget og bare sitte og kose med den, kjenne kroppskontakt og nærhet. Pauser som dette kan utgjøre en stor forskjell fra om en dag er god eller dårlig. Det er nettopp dette som etter min mening bidrar til å gjøre Grønn omsorg til et unik tiltak.

Bedringsprosessen foregår ikke rettlinjet og alt kan ikke planlegges. Informantene forteller at det oppleves godt å få være på gården hvor det er mulighet til å bruke god tid i samvær med andre, og med dyrene der de kan nyte roen og freden. Ifølge Borg og Topor (2003) må hjelpen i bedringsprosessen være tilgjengelig og tilpasset for den enkelte, og hjelpetiltaket må så langt det lar seg gjøre gis i en samarbeidsrelasjon. Det vil si i en virksom relasjon der begge parter er med på å legge premissene. Informantene i denne studien beskriver at de får være med å bestemme hva de skal gjøre selv i løpet av dagen. På morgenmøte diskuteres alle arbeidsoppgavene og fordeles mellom deltakerne. Flere forteller også at de velger å gjøre de oppgaver som anses for å være mindre populære. De kan bestemme seg for å utføre disse oppgavene både for sin egen skyld, men også like fullt for å frita andre. I dette ligger en anerkjennelse av at mindre populære arbeidsoppgaver også kan være meningsfulle. Dette kan tolkes som en utvikling i den unges tankegang rundt ulike arbeidsoppgaver som kan ha modnet over tid i takt med at de er blitt tryggere på seg selv. Flere beskriver også at det er viktig å føle at de gjør en god og nyttig jobb, at oppgavene de gjør har en verdi. Flere ungdommer beskriver at de har behov for fleksibilitet i arbeidsoppgavene med rom for lettere oppgaver de dagene man har mindre energi. Flere informanter trekker frem at oppgaver som å mate dyrene medvirker til en følelse av mestring. I følge Almvik og Borge (2007) har arbeid en grunnleggende betydning i livet, og arbeidsrollen kan representere en kilde til egenverd, følelse av kontroll og kompetanse. De beskriver videre at arbeidsrollen er nært knyttet til ens identitet og gir ringvirkninger til ulike sider av livet. Arbeidet får en naturlig plass i

døgnrytmen og en kan på den måten oppnå en balanse mellom arbeid, fritid og hvile. Ved å være deltaker i Grønn omsorg får ungdommene mulighet til å få struktur på hverdagen og en sosial arena der en kan være sammen med andre og utføre meningsfulle oppgaver. Som denne studien viser kan mange forskjellige arbeidsoppgaver være med å gi en følelse av mestring. Noe som også kan sees i sammenheng med Antonovskys (2005) teori om at ressursperspektivet ofte er knyttet til begrepet mestring som igjen handler om hvordan man klarer å møte utfordringer og påkjenninger.

6.4 Dyrenes betydning

Det er ikke bare mennesker som omtales som betydningsfulle aktører i en bedringsprosess. Også dyr kan være viktige kilder til hjelp (Ibid). I denne studien beskriver flere av informantene forholdet til dyrene som nært og spesielt. Ungdommene fremhever at dyrene ikke dømmer og de ser ikke stygt på dem, men er alltid like glad for å se dem. Gode relasjoner til dyrene beskrives som viktig og livgivende. Det er selskap i dyr og da er man ikke alene. Samtidig har du en venn som ikke krever så mye tilbake av deg som mennesker kan gjøre. Det kan være godt å få seg en ridetur og nyte stillheten sammen med hesten, man er ikke alene samtidig som man ikke trenger å prate. Man har likevel et fellesskap. Dette kan også forstås utfra Fine & Becks (2010) teori om helsemessige fordeler som kan oppstå i samvær med dyr, fordi det kan redusere ensomhetsfølelse og stimulere til samtale. Flere beskriver at når de har fått en god relasjon til et dyr så kan dyret gi uttrykk for forståelse når ungdommene har en dårlig dag, det kan være støttende at noen kjenner hvordan en har det og viser at de bryr seg. Dette samsvarer også med Borg og Topor (2003) som beskriver at historiene om dyrene nesten var som å høre om den betydningsfulle gjensidigheten som fantes i forholdet til noen av medmenneskene. Dette handler om relasjoner preget av likeverd og forpliktelse med mulighet til å gi og få. I Grønn omsorg får en oppleve det å bry seg om levende dyr som er avhengig av en for å få stell og mat. Det kan gi ungdommene en erfaring av å være en giver, en som er viktig for noen, og ikke bare være den som mottar hjelp uten å kunne gi noe igjen. Forskningsresultatet til Pedersen (2011) bekrefter at interaksjon med husdyr gjennom arbeidsoppgaver som gir mening kan danne grunnlag for positiv endring i den psykiske helsen.

6.5 Tid, ro og natur

Tid er en viktig faktor i bedringsprosessen, noe som gjenspeiles i denne studien. Gjennom sin beskrivelse av begrepet begripelighet legger Antonovsky (2005) vekt på hvordan en oppfatter stimuli i det indre eller ytre miljø, og om det som oppfattes er forståelig, har sammenheng og

gir tydelig informasjon. Informantene beskriver at det er viktig å være i nærhet med naturen og at en har tid til å kjenne varmen fra solen og oppleve stillheten, noe som kan handle om å ha kontakt med sine sanser. Dette kan bekrefte Antovnoskys teori om begripelighet. Her gir ungdommene uttrykk for å oppleve en effekt av naturen, og det oppfattes som positivt. Dette beskrives av Ottosson (2007) som har utviklet en interesse for hva slags betydning naturen kan ha for vårt velvære, samt hans hypotese der handler om hvor viktig en persons emosjonelle nivå er for å kunne oppnå reaksjoner. I følge Borg og Topor (2003) kan tilstrekkelig tid sette i gang ungdommenes egne prosesser og det kan gi muligheter for varige endringer. Flere informanter i denne studien beskriver nettopp muligheten til å ta det rolig og bare være tilstede. De beskriver hvordan det er å bli sett av en voksenperson som tar en på alvor, og som har tid til hver enkelt selv om det også er arbeidsoppgaver som skal gjøres. Et viktig punkt i utviklingen for mange som har kommet seg, omtales som de har «funnet seg selv». En sådan følelse kan oppstå i svært praktiske situasjoner, men kan like gjerne knyttes til opplevelse av glede og ro. En av informantene gir et tydelig bilde på at hun har funnet seg selv på gården der hun beskriver den gode følelsen av å sitte ute i naturen og kjenne stillheten og vinden som stryker over kinnene. Dette kan også sees i sammenheng med en erfaring som mange har gjort, at ute i naturen er det mulig å legge fra seg noe av det som tynger. Noen positive virkninger som trekkes frem er økt tilknytting og tilhørighet til naturen, samt økt oppmerksomhet på omgivelsene, som fører til stimulering av positive følelser og evne til å reflektere over et livsproblem (Hummelvoll, 2012, s. 72).

6.6 Hvorfor virker det ikke for alle?

Denne studien viser at selv om alle ungdommene er fornøyd med tilbudet om Grønn omsorg og setter pris på å være på de ulike gårdene, er det ikke gitt at alle lykkes med å komme seg videre til jobb eller skole. Hvorfor lykkes noen bedre enn andre? Det er mest trolig flere årsaker til dette.

Ungdommene har ulik bagasje og hver enkelt har sin helt unike livshistorie som kan være med på å begrunne hvorfor ting har blitt som de er. I følge rapporten til Sletten og Hyggen (2013) har det å stå utenfor opplæring og arbeid i ung alder flere forklaringer. Likevel ser det ut til at noen typer historier går igjen, og det mest slående poenget er kanskje poenget om at unge utenfor har en livshistorie som gjør at de har fått liten tro på seg selv, og hva de kan utrette i livet. Rapporten beskriver videre at det å stå utenfor handler om mer enn det som skjer på skolearenaen, mange har i tillegg til faglige problemer et utfordrende hjemmeliv, et dårlig forhold til foreldrene og vanskeligheter til jevnaldrende (Sletten og Hyggen, 2013). Dette er faktorer som ser ut til å gå igjen i denne studien også.

En gruppe danske forskere har lansert det de kaller for en realistisk evaluering av hva som virker i arbeidsmarkedstiltak rettet mot unge, hvor et av poengene er at det ikke kan identifiseres noen arbeidsmetoder eller tiltak som virker hver gang (Bredgaard et al., 2011). Det beskrives at hver metode er avhengig av en rekke moderatorer og virkningen vil være avhengig av flere faktorer. For eksempel hvem som mottar tiltaket, hvem som veileder og støtter den unge, kjemien dem imellom, andre omstendigheter i tiltaket og ungdommenes livssituasjon (Hyggen og Sletten, 2013). Denne studiens funn støtter også disse påstandene.

6.7 Egne refleksjoner

I etterkant av disse intervjuene har jeg brukt mye tid på refleksjon over hva som er avgjørende for om mine informanter lykkes i deres bedringsprosess. Via mine empiriske funn samt oppgavens teoretiske forankring er jeg forvissnet om at de enkeltes ulike bagasje er avgjørende for veien videre. Grønn omsorg tilbyr et enestående tilbud, dessverre viser det seg at det ikke er tilstrekkelig i seg selv for alle deltakerne. I denne studien kan det se ut som det har betydning om man bor sammen med andre eller alene for å nyttiggjøre seg fullt ut av tilbudet. De som bor alene har tilsynelatende økt behov for supplerende støttetiltak.

6.8 Metodekritikk

I dette avsnittet er det min hensikt å holde styrker og svakheter ved studien opp mot hverandre.

Det første ankepunktet i metodekritikken er at det er vanskelig å si konkret hva som virker i Grønn omsorg. Man kan ikke utføre kontrollerte eksperimenter og finne enkle sammenhenger mellom virkemiddel og effekt på dette feltet. Det kan forekomme at det er helheten som virker og dermed blir det vanskelig å isolere enkeltfaktorer. Dette utgjør en svakhet i forhold til sammenlignbarhet og overføringsverdien til andre, lignende prosjekter.

Dessuten kan man stille spørsmål ved om mine informanter er representative for samtlige deltakere i Inn på tunet. Representativitets-spørsmålet er ekstra vanskelig på dette feltet hvor vi ikke har klare kriterier for hva en Inn på tunet-bruker er, men opererer med generelle kategorier som «marginalisering i forhold til skole og arbeidsliv». Det er også sannsynlig at de som henviser ungdom til Inn på tunet-tiltak legger ulike kriterier til grunn når de vurderer hvem som kan ha nytte av tilbudet. Fagfeltet er i sin begynnelse og det trengs flere undersøkelser før vi kan si noe nærmere om hva som kjennetegner brukerne som gruppe.

En annen viktig faktor kan være min kompetanse som intervjuperson, hvilket innvirker på kunnskapen som produseres i løpet av intervjuet. Det er krevende og tar gjerne lang tid å opparbeide en slik tillit at en får ungdommenes mest personlige tanker og opplevelser. Men som i all annen forskning, kommer vi et stykke på veg, og legger et grunnlag for videre kunnskapsutvikling, samtidig som de funnene som fremkommer har verdi i seg selv.

I analysen og tolkningen av mine empiriske funn har jeg forsøkt å være bevisst på at informantenes budskap kom frem. Jeg anser det som en styrke i denne studien at informantenes stemme fremtrer tydelig ved det at jeg har anvendt inntil flere sitater som presenterer det den enkelte sa i intervjuene.

Styrken i å bruke kvalitativt forskningsintervju som metode i denne studien, er muligheten for å oppnå innsikt i hver enkelt informant sin subjektive opplevelse av å være deltaker i Inn på tunet. Denne metoden gir anledning til å stille oppklarende spørsmål underveis slik at man forvisser seg om man har forstått informanten korrekt. Den non-verbale kommunikasjonen er også viktig for å underbygge forståelsen for informantens utsagn, og formidles i kommenterende stikkord knyttet til sitatene og forskerens beskrivelse av atmosfære og så videre.

7.0 KONKLUSJON

I denne studien har hensikten vært å synliggjøre opplevelsen til ungdommer som deltar i Inn på tunet. Det er fokusert på hvordan den enkelte beskriver sin hverdag og hva som oppleves som betydningsfullt ved å være på gården. Det har også vært fokus på å finne hvilken betydning dyr og natur har for den enkelte. I den empiriske delen av studien er det gjort funn som tyder på at ungdommene som deltar i Inn på tunet får en opplevelse av mestring. For mange har det vært en følelse de ikke har hatt på lang tid. Betydning av gode relasjoner til bonden og de ansatte der de blir sett og anerkjent, har stor innvirkning på deres motivasjon til å delta i prosjektet. Det å være på gården og fungere i et sosialt felleskap er med på å gi ungdommene økt følelse av mestring. Nærhet og samspill med dyr og natur utgjør en viktig bestanddel i Grønn omsorg idet det gir ungdommene mulighet til å reetablere kontakt med sansene sine. I relasjonen med dyrene opplever ungdommene å gi og motta nærhet samtidig som de får oppleve å være betydningsfulle for andre. I møtet med dyrene opplever ungdommene glede og forståelse selv på dårlige dager.

Denne studien viser enkelthistoriene og erfaringen ungdommene har med å være deltakere i Grønn omsorg. Her vises at dette er et verdifullt tiltak for unge som er marginalisert i forhold til skole og arbeidsliv. Studien har også synliggjort at ungdommene kommer til prosjektet Inn på tunet med ulike bakgrunn. Dette betyr at de også har ulike forutsetninger for å nyttiggjøre seg av prosjektet. Problemstillingen til noen deltakere er så sammensatt at Grønn omsorg, slik det er organisert hos de tiltakene som er med i denne studien, i seg selv ikke er tilstrekkelig.

7.1 Forslag til videre forskning

Som nevnt i starten av oppgaven kan denne studien inngå som en del av en kartlegging av hvilke regionale og andre forskjeller som finnes i tilbudet Inn på tunet med marginalisert ungdom som målgruppe, og eventuelle konsekvenser for deltakerne.

Et annet tema som egner seg for videre forskning kunne være å kartlegge - ved hjelp av kvalitativ metode - hvordan bonden og de ansatte opplever deres utfordringer i arbeidet med Grønn omsorg. Denne studien har hatt fokus på ungdom og deres erfaringer med å delta i Inn på tunet. Ved i neste skritt å gå til bonden og de ansatte kan en få innblikk i deres vurdering. Tilbyderens perspektiv på hva som virker i Grønn omsorg kan bidra til å videreutvikle tjenesten.

Det er under alle omstendigheter tydelig for meg at det fortsatt trengs mer forskning og dokumentasjon innenfor Grønn omsorg. Ved å fortsette å forske og dokumentere effekter kan ny kunnskap utvikles og det kan være med på å bidra til at flere kan få tilbud gjennom Inn på tunet, og at tilbudet kan forbedres ved at en trekker med seg de mest positive erfaringene i den videre utviklingen av Inn på tunet for utsatt og marginalisert ungdom.

Litteraturliste

- Almvik, A. og Borge, L. (2007). *Psykisk helsearbeid i nye sko*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Antonovsky, A. (2005). *Helbredets mysterium. At tåle stress og forbli rask*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Antonovsky, A. (2013). *Helsens mysterium. Den salutogene modellen* (1.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Anthony, W. A., (1993). *Recovery from mental illness: the guiding vision of the mental health service system in the 1990s*. Psychosocial Rehabilitation Journal: Apr, 93 Vol. 16, Issu 4, 11-24.
- Berget, B. (2006). *Animal-assisted therapy: effects on persons with psychiatric disorders working with farm animals*. (Doktoravhandling). Oslo: University of Life Sciences, Departement of Animal and Aquacultural Sciences.
- Berget, B. & B. O. Braastad (2003). *Grønn omsorg med husdyr for mennesker med psykiske lidelser. Rapport fra pilotprosjekt*. Oslo: Institutt for husdyrfag, Norges landbrukshøgskole og Institutt for medisinske atferdsfag, Universitetet i Oslo.
- Berget, B. & B.O. Braastad (2008). *Kunnskapsstatus og forskningsbehov for inn på tunet*. Oslo: Helse UMB – Universitetet for Miljø- og Biovitenskap. Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Nav, Statens landbruksforvaltning.
- Borg, M. & A. Topor (2003). *Virksomme relasjoner. Om bedringsprosesser ved alvorlige psykiske lidelser*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Bredegaard, T., Jørgensen, H. H., Madsen, R., Dahl, M. R. & Hansen, C. & Hansen, C. (2011). *Hvad virker i aktiveringsindsatsen?* Beskæftigelsesregionen Nordjylland.
- Bøe, T.D. og Thomassen, A. (2007). *Fra psykiatri til psykisk helsearbeid. Om etikk, relasjoner og nettverk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Den Norske Legeforening (27. februar 2001). *Helsinkideklarasjonen*. (Lastet 22.10.13)
<http://legeforeningen.no/emner/andre-emner/etikk/internasjonalt/helsinkideklarasjonen/helsinkideklarasjonen-fra-verdens-legeforening/>
- Dyregrov, K. og Dyregrov A. (2007). *Sosial nettverksstøtte ved brå død. Hvordan kan vi hjelpe?* Fagbokforlaget.

Fine, A. H. & A. Beck (2010). Understanding our kinship with animals: input for health care professionals interested in the human/animal bond. I: Fine, A. H., (red.), *Animal Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice* (s.7). USA: Elsevier Inc.

Hummelvoll, J. K., (2004). *Helt- ikke stykkevis og delt. Psykiatrisk sykepleie og psykisk helse*. (7. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk.

Hummelvoll, J. K., (2012). *Helt – ikke stykkevis og delt. Psykiatrisk sykepleie og psykisk helse* (7.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Hummelvoll, J. K., Hopfenbeck, M. S. og Kogstad, R. E., (2012). *Grønn omsorg i tekst og tale. En diskursorientert tilnærming*. Høgskolen i Hedmark. Rapport nr. 3-2012.

Inn på tunet. Gården som ressurs for opplærings-, helse og sosialsektor.

<http://www.matmerk.no/inn-pa-tunet/> (Lastet 1.5.13).

Kogstad, R. (2013). *Ungdom, dropout, Grønn omsorg og recovery*. Forelesning IPT-konferanse, Alta, 10. april 2013. (Lastet 29.9.13).

Kogstad, R. E., Ekeland, T. J, & Hummelvoll, J. K. (2011). *In defence of a humanistic approach to mental health care: recovery processes investigated with the help of clients` narratives on turning points and processes of gradual change*. Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, 18, 479-486.

Kogstad, R., Eriksson, B., Granerud, A., Hummelvoll, J. K., Lauritzen, T., Batt-Rawden, K. (2012). *Håndbok for kjøpere av Grønne tjenester: Inn på tunet tjenester, Naturbaserte tjenester, Grønn omsorg, Grønt arbeid*. Nettversjon, 1.utgave per 1.10.2012.

Kvale, K. & S. Brinkmann (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Landbruks- og matdepartementet. Kommunal- og regionaldepartementet. (2012). *Inn på tunet. Nasjonal Strategi*. Oslo. Landbruks- og matdepartementet, Kommunal – og regionaldepartementet.

Lund, I. E. (2012). *Grønn omsorg som psykisk helsearbeid – et tilbyderperspektiv*. (Masteroppgave). Elverum: Høgskolen i Hedmark.

Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget

Nysveen, K., Nordby, K., Brattrud, T. L. og Granerud A. (2011). *Miljøterapi i psykisk helsevern – et prosjekt verdig*. Vallset: Oplandske Bokforlag.

- Onken, S.J., Craig, C.M., Ridgway, P., et al. (2007). An analysis of the definitions and elements of recovery: a review of the literature. *Psychiatric Rehabilitation Journal* 31, 9-22.
- Ottosson, J., (2007). The Importance of Nature in Coping. Creating increased understanding of the importance of nature experiences of nature to human health. (Doktoravhandling). Faculty of Landscape Planning, Horticulture and Agricultural Science. Department of Work Science, Business Economics and Environmental Psychology. Alnarp: Swedish University of Agricultural Sciences.
- Polit, D.F. & Beck, C.T. (2010). *Essentials of nursing research. Appraising for nursing practice* (7.edition). By: Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business.
- Schafft, A. (2008). *Psykiske lidelser og arbeidsintegrering i Skandinavia: En kunnskapsstatus*. AFI-rapport 4/2008. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttets rapportserie.
- Schøn U.-K., Denhov A. & Topor A. (2009). Social relationships as a decisive factor in recovering from severe mental illness. *International Journal of Social Psychiatry* 55, 336-347.
- Sempik, J., Hine, R. & Wilcox, D. (2010). *Green Care: A conceptual Framework. A report of the working group on health benefits of green care*. COST 866, Green Care in Agriculture. Loughborough: Centre for Child and Family Research. Loughborough University.
- Sletten, M. AA. Og Hyggen, C. (2013). *Ungdom, frafall og marginalisering*. Temanotat. Oslo: Norges forskningsråd 2013.
- Steigen, A.M., Kogstad, R. & Hummelvoll, J.K. (2012). *Rapportutkast til nordisk litteraturreview*. Høgskolen I Hedmark.
- St.meld.nr.25 (1996-1997). *Åpenhet og helhet. Om psykiske lidelser og tjenestetilbudet*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.
- Stortingsproposisjon nr. 63 (1997-1998). *Opptappingsplanen for psykisk helse 1999-2006*. Oslo: Helse og omsorgsdepartementet.
- St.meld.nr. 47 (2008-2009). *Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid*. Oslo: Helse og omsorgsdepartementet.
- Topor, A. (2006). *Hva hjelper? Veier til bedring fra alvorlige psykiske problemer*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Aasen, R. O. (2012). *Opplevelser av grønn omsorg – brukernes perspektiv*. (Masteroppgave). Gjøvik: Høgskolen i Gjøvik.

Aase, T. H., og Fossåskaret, E. (2007). *Skapte virkeligheter. Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg 1

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ragnfrid Kogstad
Institutt for psykososial helse
Universitetet i Agder
Serviceboks 422
4604 KRISTIANSAND S

Vår dato: 27.11.2012

Vår ref:32201 / 3 / MAS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 22.11.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

32201	<i>Inn på tunet for ungdom i Agder</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Agder, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Ragnfrid Kogstad</i>
Student	<i>Vanja Knutsen Sollesnes</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

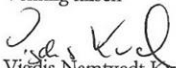
Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 20.11.2013, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Mads Solberg

Kontaktperson: Mads Solberg tlf: 55 58 89 28

✓ Vedlegg: Prosjektvurdering

✓ Kopi: Vanja Knutsen Sollesnes, Vestheia 2, 4817 HIS

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svtuit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 32201

Prosjektet undersøker ungdommers erfaringer rundt deltakelse i prosjektet "Inn på tunet".

Utvalget består av opptil 6 individer mellom 16 og 24 år. Disse rekrutteres via NAV gjennom skriftlig henvendelse til leder for tiltaket som så formidler informasjon til aktuelle kandidater. Ombudet anbefaler at disse på grunnlag av informasjon selv tar kontakt med studenten dersom de ønsker å delta i studien, eller at det hentes samtykke til at studenten kan ta kontakt.

Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Høgskolen i Hedmark.. Universitetet i Agder er behandlingsansvarlig institusjon. Personvernombudet forutsetter at behandlings-/ansvarsfordelingen formelt er avklart mellom institusjonene. Vi anbefaler at det utarbeides en avtale som omfatter ansvarsfordeling, ansvarsstruktur, hvem som initierer prosjektet, bruk av data og eventuelt eierskap.

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes skriftlig samtykke basert på skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysninger. Personvernombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende utformet i henhold til personopplysningslovens vilkår.

Ombudet finner det sannsynlig at det vil bli registrert sensitive personopplysninger i henhold til personopplysningsloven § 2, avsnitt 8 c).

Innsamlede opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Universitetet i Agder sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 20.11.2013 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.

Vedlegg 2

Sendt per epost til kontaktperson på de ulike gårdene 14.2.13

Hei igjen!

Takk for hyggelig samtale i dag. Sender som avtalt informasjon om masterprosjektet Inn på tunet, dette er et felles informasjonsskriv som også innbefatter flere studier. Prosjektet som dere blir forespurt om å delta i er Agderprosjektet som foregår i løpet av våren 2013.

Dette er en kvalitativ studie der undertegnende vil intervju ungdommer mellom 16 og 24 år, selve intervjuet beregnes til å vare i 45 til 60 minutter.

Jeg ønsker å starte intervjuene i løpet av mars måned, eventuelt kan det bli aktuelt med et oppfølgingsintervju i løpet av juni. Det vil i så fall avklares direkte med informantene.

Håper dere har anledning til å videreformidle denne informasjonen til eventuelle deltakere til prosjektet.

Veldig fint om dere kan gi en tilbakemelding enten på epost eller telefon.

Dersom jeg ikke hører fra dere tar jeg kontakt i løpet av uke 10, 2013.

Tusen takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Vanja Knutsen Sollesnes

Telefon 958 79 369

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Fremming av psykisk helse ved hjelp av Grønn Omsorg, Inn på Tunet, Grønn Trapp og lignende – en prosessstudie der vi ser spesielt på erfaringene blant ungdom mellom 16 og 24 år.

”Recovery Oriented Green Care Services”

Bakgrunn og hensikt

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en forskningsstudie for å finne ut mer om helseeffekter av ulike tilbud som faller inn under Grønn Omsorg, Inn på Tunet og lignende. Det er Høgskolen i Hedmark som gjennomfører studien. Funnene vil beskrives både i norske og internasjonale publikasjoner og brukes til å informere politikere, helsemyndigheter, NAV, kommunene og andre om effekter av Grønn Omsorg og lignende og hva som er viktige faktorer å ha med for at tilbudene skal bli gode og vellykkede. Forskingen er finansiert av midler fra Norges forskningsråd, Fylkesmannen i Hedmark og midler over jordbruksavtalen.

Hva innebærer studien?

Studien innebærer intervjuer, samtaler og at forskerne er til stede noen dager for å se hvordan hverdagen arter seg for de som er med på grønn Omsorg, Inn på Tunet eller lignende. Vi vil gjøre intervjuer både i den perioden dere starter opp med tiltaket, følge tiltaket utover og gjøre nye intervjuer etter ca. ett år.

Vi skal også snakke med de som jobber i tiltaksbedriftene (gårdsbrukene), ansatte i NAV, kommunen og helsevesenet. De ansatte i NAV, kommunen, gårdbrukene og helsevesenet er underlagt taushetsplikt, og vil ikke oppgi informasjon som kan avsløre din eller andre deltakers identitet.

Det kan også tenkes at du senere vil bli invitert til å delta i et eller flere intervju sammen med andre deltakere og/eller sammen med ansatte i kommunen, NAV, helsevesenet og gårdbrukene. I så fall vil du få mer informasjon om det senere.

Mulige fordeler og ulemper

Vi tror det kan være positivt å snakke om hva en erfarer som deltaker i de nevnte tilbudene. Det å dele erfaringer kan også bety at myndighetene får vite mer om hvordan tilbudene fungerer og kanskje lære noe om hvordan gode erfaringer kan komme flere til nytte. En fare er at det kan kjennes vanskelig å åpne seg og fortelle om ting som har vært vanskelig eller eventuelt veldig viktig for en selv som person. Vi vil ta hensyn til dette og ikke presse fram informasjon. Samtidig, dersom noen har behov for en ekstra samtale i forbindelse med ting som har kommet opp i løpet av intervjuet, setter vi av tid til dette.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Informasjonen som registreres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Forsker er underlagt taushetsplikt og opplysningene behandles konfidensielt. Alle opplysningene vil oppbevares separat fra navn eller andre direkte gjenkjennende opplysninger. En kode knytter deg til dine opplysninger gjennom en navneliste. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien når disse publiseres.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du når som helst senere trekke tilbake ditt samtykke. Datamaterialet anonymiseres senest ved prosjektslutt, 20.11.2013. Kobling til navneliste og lydopptak vil da bli slettet.

Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte:

Vanja Knutsen Sollesnes   vsolles@online.no

Ragnfrid Kogstad   Ragnfrid.Kogstad@hihm.no

Kapittel A- utdypende forklaring av hva studien innebærer

- Målet med prosjektet er å bidra til kunnskap om helsemessige effekter av ulike Green Care-tjenester og å fokusere på praktiske implikasjoner av denne kunnskapen. Vi vil prøve å identifisere hvilke faktorer som er mest kritiske i recoveryprosessen, kartlegge hvordan faktorene samvirker, hvordan det er mulig å bygge fleksible systemer hvor individuelle behov er ivaretatt, og i hvilken grad recoveryorienterte Green Care-tjenester kan bli et alternativ og et supplement til tradisjonelle tjenester.
- Hovedstudien er delt i 4 deler: 1) En kvantitativ spørreskjemaundersøkelse der ungdommer mellom 16 og 24 år fyller ut skjemaer for opplevd mening, nettverk, venner, noen symptomer på psykiske problemer og det å oppleve bedring. 2) En kvalitativ studie der deltakere mellom 18 og 64 år forteller – i intervju med enkeltpersoner, basert på en intervjuguide - hvordan det oppleves å delta i Grønn omsorg, og hvor også noen tilbydere intervjues – i gruppe. 3) En prosesstudie der 9-16 ungdommer følges gjennom 10-12 måneder. Forskerne vil være til stede ca. 3 uker i denne perioden, fordelt på 3 perioder, og intervjuer de 9-16 personene samtidig som de observerer aktivitetene og samspillet mellom deltakerne på gården. 4) En diskursanalytisk studie er vi intervjuer en gruppe tilbydere, en gruppe ”kjøpere” (NAV-ansatte og andre og en gruppe brukere). I neste runde vil vi gjøre gruppeintervju med en blandet gruppe der alle de tre gruppene er representert.
- Datainnsamlingen I Agderprosjektet kommer til å foregå våren 2013. Intervjuene gjennomføres her av masterstudent som veiledes av prosjektleder for ROGCS prosjektet og som også er ansatt ved UIA. Sluttanalysen vil gjøres i løpet av 2013. Videre kan det bli aktuelt å inkludere resultater fra Agderstudien i en antologi fra hele ROGCS prosjektet.

Kapittel B - Personvern

Personvern

Opplysninger som registreres om deg er ditt navn og telefonnummer. I tillegg vil vi etterspørre noen bakgrunnsopplysninger som kjønn, alder, livet før, under og etter du begynte på tiltaket, erfaringer med tilbudet, forventninger, om det var godt tilpasset individuelle behov, forholdet til tilbyderne og andre deltakere, forholdet til NAV og andre viktige instanser utenfor, og erfaringer med å være i kontakt med natur og dyr spesielt.

Rett til sletting av opplysninger om deg

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

Studien er finansiert med midler fra Norges forskningsråd, Fylkesmannen i Hedmark og Statlige Bygdeutviklingsmidler.

Informasjon om utfallet av studien

Informasjon om resultater av studien vil bli publisert i lett tilgjengelige artikler, på hjemmesiden, i vitenskapelige artikler og i bøker på norsk.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg er villig til å delta i studien

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om studien

(Signert, rolle i studien, dato)

Vedlegg 4

Intervjuguide: Prosesstudie – ungdoms erfaringer:

Intervjuguiden har følgende hovedtema, med underspørsmål (Alder, kjønn og bosted registreres): Før og underveis

Forventninger til tiltaket og beskrivelser av det

- Hvordan trodde du det ville være, ville gå...?
- Hvordan er dagene/programmet – i forhold til hva du forventet (gis opplæring/kvalifisering)?

Individuell tilpasning av tiltaket

- Opplevs tiltaket som fleksibelt?
- Har deltakerne kommet med ønsker/blitt spurt om sine ønsker? Ble det tatt hensyn til?
- Hvordan ble det begrunnet hvis ønskene ikke ble tatt hensyn til?

Hva tror deltakerne kunne/ville vært alternativ til tiltaket?

- Hva hvis det ikke fantes...?

Hvilke andre tiltak/tjenester mottar brukeren/ er han/hun med på?

- Hva består de ulike tiltakene av?
- Hva er forskjellen på dem/ hva er positivt og negativt ved ulike tiltak/tilbud?

Forholdet til de som arbeider ved tiltaket

- Hvem er de viktige personene i det daglige?
- Hva er det beste med dem/det de står for?
- Får dine venner og din familie også mulighet til å møte og snakke med de som er på gården?

Forholdet til andre som deltar?

- Jobber dere mye sammen?
- Har dere mye felles og er det rom for og muligheter til gode samtaler?
- Danner det seg lett grupper som ikke har så mye kontakt med hverandre?

Forutsigbarhet og koordinering med andre instanser ungdommene må forholde seg til

- Fikk du mulighet til å forberede deg på å komme hit – visste du hva det var?
- Planlegger dere hvordan du skal gå videre etter at tiltaksperioden er ferdig
- Får du hjelp til å holde kontakt med skole, NAV, Helsetjeneste osv - går dette greit?
- Hva ser du for deg at du vil gjøre etter at tiltaksperioden er over (og er den lang nok?)?

Kontakten med dyr og natur som en verdi i seg selv

- Kan du si noe om hvordan du synes det er å stelle med dyr – og hvilke dyr du liker best?

Hva er det spesielle i å være i naturen og på gården i forhold til hvordan du lever ellers?